Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН
№ 10 (14.173).

1969 ЯНВАРЬ 12 ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

ЛАТВИЯ ССР 50 ЁШДА

ЛЕНИНЧА МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

МАМЛАКАТНИНГ ЯНГИ ВАЛЮТА ЦЕХИ

ҚУРАМА тизма тоғи этагида жойлашган янги Қочбулоқ посёлкасидан ҳушхабар олинди. «Узбекшахтострой» қурувчилари ва монтажчилари Ватанга ҳақиқатан олтин туҳфа инъом этдилар. Ўзбекистондаги олтин қазиб чиқариш саноатининг тўнғичи бўлган Қочбулоқ конини очиш ишлари тугалланди ва у фойдаланишга топширилди.

Қурама тоғлари халқ учун яна бир хазина очиб берди. «Оқ олтин» билан шуҳрат қозонган республикамиз шуҳратига янги валюта цехи энди нодир металл — ўзбеклар диёрининг дастлабки олтинини ҳам қўшади. Кон билан ёнма-ён маданий-маиший муассасалар комплексига эга бўлган ишчилар посёлкаси қад кўтарди.

Олтин қазиб чиқарувчиларнинг янги отряди В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан ўз зиммаларига олган мажбуриятларни бажариш учун бутун куч-ғайратларини сарфлайдилар. (ЎзТАГ).

ТЕЖАМКОРЛАР

ЯНГИЙЎЛ колбаса заводи коллективи коммунистик меҳнат корхонаси деган шарафли номни бир неча йилдан буён оқлаб келмоқда. Бу ерда хилма-хил маҳсулотлар ишлаб чиқариляпти. Корхона меҳнаткашлари иш жараёнларини автоматлаш йўлидан дадил бораётирлар. Шунинг учун ҳам маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми йилдан-йилга ортиб, сифати яхшиланмоқда.

Беш йилликнинг учинчи йили муваффақиятли якунланди. Планга қўшимча равишда қарийб 290 минг сўмлик маҳсулот тайёрланди. Хом ашё ва материалларни тежаб-тергаш ҳам қувончли натижалар беряпти. Ўтган йилнинг ўзида 300 минг сўмлик хом ашё ҳамда материал тежалди. Беш йиллик бошланганидан буён завод коллективи тежамкорлик йўлидан дадил бориб, 775 минг сўм иқтисод қилди. Новаторлар иқтисод қилиш ва тежамкорлик учун курашда фаол иштирок этиб, 533,5 сўм иқтисодий фойда келтирдилар.

ТАРАДДУД

ОЛМАЛИҚ химия заводи республикамиз химия саноатининг кенжа корхонаси бўлажак. Бу ерда корхонани белгиланган муддатида фойдаланишга топшириш учун кураш боряпти. Чирчиқ электрохимия комбинати коллективи ҳозирданоқ Олмалиқ заводига ёрдам кўрсатиш тараддудини кўрмоқда. Аммонийлашган суперфосфат ишлаб чиқаришда қўл келадиган азот компонентлари тайёрлаш икки ҳисса кўпайтирилди. Бундай маҳсулот ҳозир Жамбул, Чоржўй, Самарқанд ва бошқа минерал ўғит ишлаб чиқарувчи корхоналарга етказиб берилмоқда. Чирчиқликлар Олмалиқ аммофос заводи ишга тушишидан бир неча ой илгари улар эҳтиёжи учун зарур бўладиган аммиак тайёрлаб бериш муддатларини белгилаб олдилар. Ҳозир шу тадбирнинг амалга ошиши учун зарур бўлган ишлар қизғин бошлаб юборилди.

ХОСИЯТЛИ ҚУДУҚЛАР

ҲИСОР тоғлари яқинидаги Одамтош деган жойда газ конденсатлари конини разведка қилиш ишлари поёнига етказилди. Коннинг халқ хўжалигига хизмат кўрсатаётган магистрал трубопровод яқинида жойлашганлиги диққатга сазовордир. Ер ости бойлигининг запаслари 30 миллиард кубометрга етади деб чамаланмоқда. «Каршинефтегазразведка» трестининг азамат пармаловчилари дастлабки 19 та қудуқни кавлаб уни синаб кўрдилар. Пармаловчилар ўз меҳнатларидан мамнун бўлдилар. Қудуқларнинг ҳаммаси хосиятли бўлиб чиқди. Қудуқлардан ер ости бойликларини қазиб олиш мумкинлиги аниқланди.

ЁШЛАР ТАШАББУСИ

„ТАШАВТОМАШ» заводи пахтачиликни механизациялашда қўл келадиган прицеплар ишлаб чиқариш билан мамлакатда маълум ва машҳур. Завод коллективи бутун куч ва имкониятларини ишга солиб, маҳсулотларнинг хилини кўпайтириш ва уларнинг хизмат муддатини узайтириш тадбирларини кўрмоқдалар.

10- цех комсомол ва ёшлари доҳий В. И. Ленин юбилейи шарафига оширилган мажбуриятлар олиб, янги ташаббус бошладилар. Улар «Т 28Х4» маркали пахтачиликка мослаштирилган янги трактор ишлаб чиқаришни ўзлаштиришда жонбозлик кўрсатиб ишлашга қарор қилдилар.

Улар тракторнинг олд қисми, бошқарув ускуналари деталларини ишлаб чиқариш топшириқларини орттириб бажаришга бел боғладилар. Бу ишларни тезлаштириш мақсадида ҳар ойда 2 марта сменадан сўнг 3 соат қўшимча иш бажарадилар. Шу йўл билан трактор қисмларини ишлаб чиқариш муддатларини қисқартиришга ҳисса қўшадилар. Яқинда шундай қўшимча соатларда ишлаш йўли билан топшириқ 140 процент адо этилди ва 20 комплект бошқарув аппаратлари деталлари тайёрланди. Завод комсомоллари бу ташаббусни кенг қулоч ёйдириш ҳаракатини авж олдириб юбордилар.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИДАН БАҲРА ОЛИБ

В. П. РУБЕН,
Латвия ССР Министрлар Советининг Раиси

Ҳар бир халқнинг ҳаётида алоҳида, ҳал қилувчи босқичлар бўлади. Бу босқичлар одамларнинг хотирасида абадий сақланиб қолади. 1919 йилнинг 13 январи латишлар учун ана шундай саналарнинг биридир. Шу куни Советларнинг Ригага тўпланган биринчи Бутунлатвия съезди халқнинг хоҳиш-иродасини ифодалаб, Латвияни Совет Социалистик Республикаси деб эълон қилди. Съезд Совет Латвиясининг конституциясини қабул қилди ва В. И. Лениннинг сафдоши П. И. Стучка бошчилигида Совет ҳукуматини тузди. Съезд ишида Бутунроссия Марказий Ижроия Комитетининг раиси Я. М. Свердлов қатнашди.

Бироқ, ўша вақтда Латвиядаги Совет ҳокимияти узоқ яшай олмади. Немис қўшинлари, инглиз ҳарбий кемалари ва Америка империалистларининг долларлари қўллаб-қувватлаган реакцион миллатчи буржуазия Латвияда капитализмни қайтадан тиклаб, меҳнаткашларни яна қарийб 20 йилгача реакцион буржуа режими шароитида ушлаб турди. Лекин бутун ана шу давр мобайнида халқнинг мазлумларга қарши мардонавор кураши тўхтовсиз давом этди. Ғоят яширин шароитда ишлашга ўтган Коммунистик партия шу курашга раҳбарлик қилди.

Латвиядаги синфий жанглар узлуксиз кучайиб борди. 1940 йил июнига келиб Совет ҳокимиятини қайтадан ўрнатиш учун зарур шарт-шароит етилди. Партия ишчилар билан деҳқонларни манфур Ульманис режимига қарши отлантирди. Латвия узра яна озодлик Қизил байроғи ҳилпирай бошлади. Шу вақтдан эътиборан у Совет Иттифоқи халқлари улуғ оиласининг абадул-абад тўла ҳуқуқли аъзоси бўлиб қолди.

Лекин тез орада латиш халқи бошига янги оғир кулфатлар тушди. Бизнинг республикамиз биринчилар қаторида гитлерчи галаларнинг хиёнаткорона ҳужумига дуч келди. Барча совет кишилари каби латиш халқи ҳам душманга тиз чўкмади. Совет Армияси сафларида ва партизан отрядларида латиш халқининг ўғил ва қизлари бошқа жангчилар билан ёнма-ён туриб фронтларда мардонавор жанг қилдилар ва гражданлар уруши давридаги революцион қизил латиш ўқчиларининг шуҳратига шуҳрат қўшдилар.

Душман республика халқ хўжалигига икки миллиард сўмликдан иборат жуда катта зарар етказди. Ана шу жароҳатларни тузатиб олишга кўп ўн йилликлар керак бўладигандек туюлган эди. Аммо ғайрат билан қилинган бир неча йилги меҳнатдан сўнг шаҳар ва қишлоқлар яна қад кўтарди завод ва фабрикалар ишлай бошлади. Бунда барча қардош халқлар ва, аввало, оғамиз рус халқи бизга жуда катта ва беғараз ёрдам берди.

Буржуа Латвияси 20 йилга яқин вақт яшаган бўлса, бутун шу вақт мобайнида саноат ишлаб чиқаришнинг ҳажми жиҳатидан 1913 йил даражасига ета олмаган эди. Совет даврида эса, республикада саноат ишлаб чиқариши бир неча баравар кўпайди. Буржуазия ҳукмронлик қилган даврда бир йил мобайнида ишлаб чиқарилган саноат маҳсулотини ҳозир корхоналаримиз бир неча кун ичида бермоқда. Кейинги 15 йил мобайнида саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг ўсиши республикада ўрта ҳисобда йилига 12 процентдан ошиб кетди. Колхоз ва совхозларимиз бақувват моддий-техника базасига эга бўлган, юксак даражада механизациялаштирилган қишлоқ хўжалик корхоналарига айлантирилди. Ҳозир хўжаликларда 24 мингта трактор, 4.5 мингта дон комбайни ва кўпгина бошқа машина-механизмлар бор. Қишлоқ хўжалиги буржуазия ҳукмронлиги йилларидагига қараганда тахминан уч юз баравар кўп электр энергия истеъмол қилмоқда.

Мана шуларнинг ҳаммаси туфайли деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш кўпайди, ғаллакорларнинг меҳнат унумдорлиги ошди. Масалан, ўтган йили республикада дон экинларининг ҳосили урушдан олдинги даражадан қарийб 50 процент кўп бўлди. Чорвачиликка келганда, кейинги уч йил ичида бу тармоқнинг ялпи маҳсулоти 22 процент ортди.

Янги ижтимоий тузум шарофати билан Латвия қишлоғида бадавлат ва маданий ҳаёт бошланди. Колхозчи деҳқонлар турмушига электр, радио, кино ва телевидение тобора кенг сингиб бормоқда. Қишлоқ меҳнатчилари хуторлардан шинам посёлкаларга кўчиб ўтмоқдалар.

Бизнинг саноатимиз маҳсулот ишлаб чиқаришни муттасил кўпайтириш билан бирга, ўзи ҳам сифат жиҳатидан батамом ўзгарди. 1940 йилда Латвияда ўрмончилик, ёғочсозлик, енгил ва озиқ-овқат саноати асосий мавқени эгаллаган бўлса, ҳозирги вақтда радио-электроника, аниқ приборсозлик, электр ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги, шунингдек химия саноати етакчи тармоқлар ҳисобланади. Совет ҳокимияти йилларида машинасозлик ва металл ишлаш тармоқларидаги ишлаб чиқариш ҳажми республикада 200 баравардан зиёд кўпайди! Латвия маркаси қўйилган вагонлар, дизеллар, холодильниклар, бежирим автобуслар, радиола ва радиоприёмниклар, кир ювиш машиналари, мопедлар ва мотовелосипедлар мамлакатимиздагина эмас, кўпгина чет мамлакатларда ҳам машҳур бўлиб кетди. Бу буюмлар дунёдаги 77 мамлакатга чиқариб сотилмоқда.

Республикамизда балиқ саноати, енгил саноат, озиқ-овқат саноати ва саноатнинг халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарувчи бошқа тармоқлари тез суръатлар билан ривожланмоқда.

Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Латвия қишлоқларининг қиёфаси ҳам ўзгариб кетди. Республика қишлоқ хўжалигида социалистик ишлаб чиқариш муносабатлари батамом қарор топди.

Совет ҳокимияти меҳнаткашларнинг турмуши даражасини муттасил ошириш учун катта имкониятлар очиб берди. Латвия ССРнинг миллий даромади 1968 йилда 1940 йилдагига нисбатан беш баравардан зиёд кўпайди. Атиги 2.3 миллион аҳоли яшайдиган республикада 400 мингдан ортиқ киши давлат пенсияси олмоқда. Урушдан кейинги йиллар ичида республикада жами саҳни 10.7 миллион квадрат метр келадиган уй-жой бинолари қурилди. Совет Латвияси аҳолисининг учдан бир қисми янги уйларга кўчиб кирди.

Социалистик революция латиш халқи ҳаётига бахш этган ажойиб ўзгаришларни Совет Латвиясининг ҳамма жойида кўриш мумкин.

Ишчилар синфи билан колхозчи деҳқонлар орасидан коммунизм идеалларига садоқатли совет миллий зиёлилари етишиб чиқди. Совет ҳокимияти латишларнинг билимли бўлиши учун кенг йўл очиб берди. Республикадаги ўнта олий ўқув юртида 35 мингга яқин студент ўқимоқда. Бошқача қилиб айтганда, Совет Латвиясида яшовчи ҳар ўн минг аҳолига Франция ва Швециядагига қараганда икки баравар кўп ва Ғарбий Германиядагига қараганда қарийб тўрт баравар кўп студент тўғри келади. Ҳозир республика халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида 53 мингга яқин олий малакали мутахассис ишлаб турибди.

Республикамизда шаклан миллий, мазмунан социалистик янги маданият вужудга келиб равнақ топди. Коммунистик қурилиш жараёнида қардош халқларнинг маданиятлари бир-бирларини бойитмоқда, улар тўхтовсиз ривожланиб бормоқда. Латиш адабиётининг энг яхши саҳифалари, композиторларимизнинг энг яхши симфониялари ва қўшиқлари, театрларимизнинг постановкалари, Рига киностудиясининг фильмлари, рассомларимизнинг полотнолари коммунизм бинокори бўлган совет халқининг революцион, жанговар ва меҳнат жасоратига бағишланган.

Хўжалик ва маданий қурилишда Совет Латвияси эришган жуда катта муваффақиятлар — СССР халқлари бузилмас дўстлиги, доно ленинча миллий сиёсат шарафига тўқилган гимн бўлиб янграмоқда. Латиш халқи ўзи эришган ҳамма муваффақиятлар учун жонажон Коммунистик партиямиздан, унинг илҳомбахш ва ташкилотчилик кучидан миннатдордир.

Ҳозир республика корхоналарида, қурилишларида, колхоз ва совхозларида В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун ва беш йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажариш учун бошланган мусобақа зўр куч билан жўш урмоқда. Совет Латвиясининг меҳнаткашлари совет халқининг коммунизм тантанаси учун олиб бораётган курашига ўз ҳиссасини қўшмоқ учун куч ва ғайратни аямай меҳнат қиладилар.

БУГУН — ЛАТВИЯ ССРДА

1. Рига. Суратда: Комсомол набережнийси.

В. Кунов фотоси.

2. Рига. Суратда: Театр кўчаси.

Ю. Пойш фотоси.

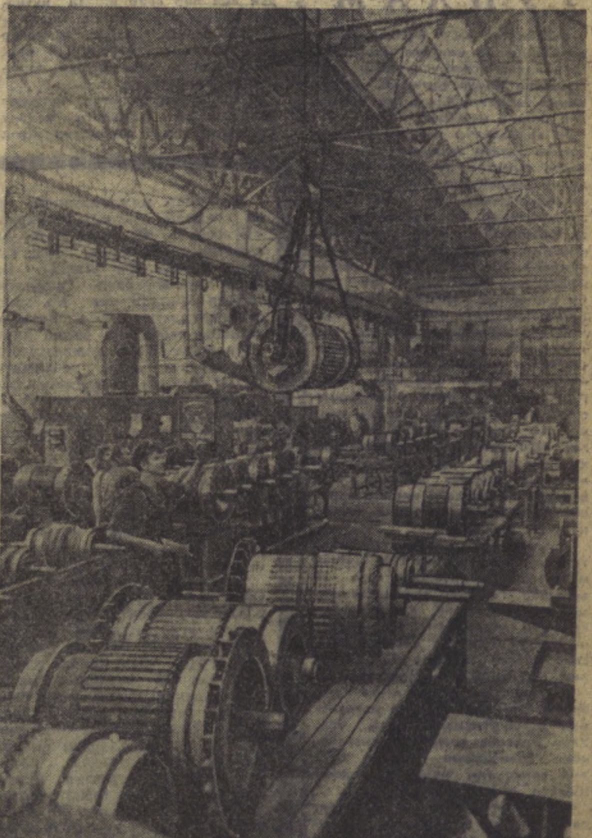

3. Суратда: Рига «РЭЗ» — электр машинасозлиги заводи цехида.

(ТАСС фотохроникалари).

КПСС ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ЧЕХОСЛОВАКИЯГА ҚИЛГАН САФАРИ ТЎҒРИСИДА

Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг таклифига биноан КПСС Марказий Комитети секретари К. Ф. Катушев бошчилигидаги КПСС делегацияси 1968 йил 27 декабрдан 1969 йил 10 январгача Чехословакия Социалистик Республикасида бўлди.

Тажрибаларни айирбошлаш юзасидан вужудга келган традицияга мувофиқ, делегация марказий ва маҳаллий партия органларининг иши билан, Чехословакия Коммунистик партияси ташкилотларининг заводлар, давлат хўжаликлари ва қишлоқ хўжалик кооперативларидаги фаолияти билан танишди. Делегация бу республикада бўлган вақтида партиялараро алоқалар плани бамаслаҳат келишиб олинди. Бу план область, район ва айрим корхоналардаги партия ходимлари делегациялари ва группаларининг бир-бирларига боришларини ҳам кўзда тутади. Тегишли совет ва чехословак жамоат ташкилотлари ўртасидаги ҳамкорликни янада кенгайтириш тўғрисидаги мулоҳазалар айтилди.

Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари А. Дубчек Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти Л. Свобода, Чехословакия ҳукуматининг Раиси О. Черник КПСС делегациясини қабул қилди. Чехословакия Социалистик Республикасининг бошқа раҳбар арбоблари билан ҳам учрашувлар ўтказилди.

Делегация Прагада, шунингдек Словакиянинг пойтахти Братиславада бўлди, Острава, Брно, Кошица, Пльзень, Градец-Кралове ва бошқа бир қанча шаҳарларни бориб кўрди, саноат ҳамда қишлоқ хўжалик корхоналарида, ўқув юртларида бўлиб, ишчилар, деҳқонлар билан, зиёлиларнинг вакиллари билан учрашди, партия ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари билан, партия активи ҳамда ёшлар ҳаракатининг вакиллари билан учрашувлар ўтказилди.

Бу суҳбатлар сидқидиллик билан ўртоқлик вазиятида ўтиб, партия қурилишига, Компартияларнинг социалистик жамият ҳаётидаги раҳбарлик ролини амалга оширишга, омма ўртасида ғоявий-сиёсий иш олиб боришга, совет—чехословак муносабатларини ривожлантириш ва мустаҳкамлашга тааллуқли кўп масалалар юзасидан фикрлашиб олиш ва иш тажрибаларини айирбошлашга бағишланди.

Чехословакия Коммунистик партиясининг раҳбарлари КПСС делегациясининг Чехословакияга қилган сафари фойдали бўлди, деб таъкидладилар. Ҳар иккала Коммунистик партия ўртасидаги традицион ўртоқлик алоқаларининг давоми бўлган кенг кўламдаги фикрлашиб олишлар ҳар иккала мамлакат халқларининг дўстлигини, КПСС билан Чехословакия Компартияси ўртасидаги ҳамкорликни марксизм-ленинизм пролетар интернационализми асосида янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

КПСС делегацияси ва Чехословакия Коммунистик партиясининг раҳбар арбоблари социализм ва тинчлик манфаатларини кўзлаб социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг, жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг бирлигини мустаҳкамлаш зарур эканлигини таъкидладилар.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Р. Ҳ. ҲАМРОЕВГА СССР ХАЛҚ АРТИСТИ ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Совет театр санъатини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун Муқимий номидаги ўзбек музикали драма ва комедия театрининг бош режиссёри Раззоқ Ҳамроевич Ҳамроевга СССР Халқ артисти Фахрий унвони берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1969 йил, 10 январь.

Коммунистлар ҳақида ҳикоялар

ПАРТКОМ СЕКРЕТАРИ

Доклад тамом бўлди. Мазаев минбардан тушиб, аста жойига келиб ўтирди. Зал бир дақиқа сукутда қолди. Яна нималар докладчининг эътиборидан четда қолди, ҳисобот даврида қандай камчиликларга йўл қўйилди, ютуқлар сири қаерда? Коммунистлар шу ҳақда ўйлашарди. Лекин ҳеч ким партия ташкилоти фаолиятидан нуқсон топа олмасди.

Бошқарма партия ташкилоти коммунистлар йиғилишларини КПСС Уставида кўрсатилган муддатларда ўтказиб турди. Ҳисобот даврида илғор бинокорлардан олти киши партия аъзолигига кандидатликка қабул қилинди. Ўқилган лекция, ўтказилган суҳбатлар мавзуи ғоятда ранг-баранг. Партком секретарининг ўзидаги фазилатларни айтмайсизми: ишчан, кўнгилчан, самимий, кишилар қалбига йўл топа оладиган коммунист...

Георгий Андреевич Мазаев қурилишга бундан ўн йил муқаддам келган эди. Ёшлигида Донбасс шахталарида меҳнат қилди. Сўнг ҳарбий билим юртига ўқишга кетди. Ёш офицер хизматни тугаллаб энди тинч ижодий меҳнатга қайтай деб турганда немис фашистлари она-Ватанимиз тупроғига тўсатдан бостириб кирдию, Георгий ҳам барча тенгқурлари қатори фронтга отланди. Шу бўйи душман билан салкам беш йил жанг қилди. Урушнинг сўнгги соатларигача жанговар сафда бўлди.

Ғалабадан сўнг у кўп йиллар Туркистон ҳарбий округида ишлади. Запасга қайтгач, ўша кезлар пойтахтимиздаги янги ташкил этилган 1-уйсозлик комбинатининг монтаж бошқармасига механик бўлиб ишга келди. У техника тилига яхши тушунарди. Шунинг учун ҳам бу ерда ҳеч қийналмади. Тезда ишга кўзга кўриниб, кишилар унинг олдига маслаҳат сўраб келадиган бўлиб қолишди. Орадан бир йил ҳам ўтмай, бошқарма коммунистлари Георгий Андреевичга катта ишонч билдириб, дарға қилиб сайладилар. Ўшандан бери Г. Мазаев бошқарма бошланғич партия ташкилотига узлуксиз раҳбарлик қилиб келяпти. Яқинда бўлиб ўтган ҳисобот-сайлов йиғилишида Георгий Андреевични коммунистлар саккизинчи марта бошланғич партия ташкилоти секретарлигига сайладилар.

Бир қарашда ҳайрон бўласан, киши. Партиявий ишни Мазаевчалик биладиганлар йўқми бошқармада? Бор. Партиявий ишни пухта ўрганиб олиш мумкин. Лекин одамларга яқин бўлиш, улар дилидаги гапни топиб гапириш анча мушкул. Мазаевда эса шундай фазилат бор. Буни монтажчи Александр Бородин гапириб берди.

Александр тўғри йўлдан адашиб, бир марта таъзирини еган йигит. Қамоқдан бўшаганидан кейин бир неча ой ишга жойлаша олмай сарсон бўлганида жонига шу Мазаев оро кирган эди. Улар Чилонзорда, қурилиш майдонида учрашиб қолишган эди. Йигитнинг қалбидаги дардини сезган Георгий Андреевич воқеани бир бошдан тинглади. Александр ўтмишидан, қилмишидан ўкиниб гапирди. Кўзларида ғилт-ғилт ёш кўринди. Партком тушунди. Йигит кишининг кўзига бекорга ёш келмайди.

— Қозонга яқин юрсанг қораси юқар, ёмонга яқин юрсанг балоси юқар дейишади. Бу гапнинг тўғрилигига энди ишонч ҳосил қилибсан чамаси, — деди Георгий Андреевич. — Мен гапларингга ишонаман. Сенга ўзим кафиллик бераман. Лекин ишонч киши учун энг олий мукофот эканлигини ҳеч ёдингдан чиқарма. Пировардида яна бемаънилик қилиб менинг ҳам, ўзингнинг ҳам юзингни ерга қаратма. Яхши бўлсанг, ҳалол меҳнат қилсанг, ҳеч ким қамалганингни юзингга солмайди. Аксинча, қалбида диёнати бор экан, тузалибди дейди.

Александр Бородин бундай самимий гапларни кам эшитган эди. Айниқса, парткомнинг ўз жигаридек сенсираб гапириши, жони ачиб отадек насиҳат қилиши Александрга тағин ҳам кучлироқ таъсир этди.

Александр ҳозир бошқарманинг пешқадам монтажчиларидан Партком секретари ишончини шараф билан оқлаяпти. Бирор маслаҳатли иш чиқиб қолса, дарров Георгий Андреевичнинг олдига киради. Бундан Мазаев ҳам хурсанд. Чунки у яна бир кишининг қалбига йўл топди, ахир!

Петр Логинов ҳам Александр Бородин каби Георгий Андреевичдан бир умрга миннатдор. Петрнинг тақдири ҳам Александрникига ўхшаб кетади. Кунимсиз, қўлида бир ҳунари йўқ йигит эди. Мазаев уни электромонтажчилар бригадасига бириктириб қўйиб, шахсан ўзи ишини кузатиб борди. Дангасалик қилса тергади, бир-икки дўстлари олдида уялтирди. Икки ойга қолмай, Петр бинойидек электромонтажчи бўлиб олди. Оғир участкаларда ҳам ўзи мустақил ишлай бошлади. Кейин уйланди, уй-жойли бўлди.

Георгий Андреевичдан яхшилик кўрганлар биргина шулар эмас. Коммунистлар ҳам, партиясизлар ҳам Мазаев билан ўз туғишганларидек очиқ, юракдан гаплашишга одатланишган. Чунки, Мазаевдан доимо яхшилик келишини улар яхши билишади.

Партком секретари доим одамларни кузатиб боради. Ким қадамини тўғри, ким нотўғри босаётганини дарров пайқаб, ўша жойнинг ўзида танбеҳ беради. Яқинда у Н. Старостин бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари қуриб битказган 72 квартирали бино хоналарини бир-бир кўздан кечириб чиқди-да, кейин бригадирни чақиртирди.

— Камчиликлар кўп,— деди Мазаев Старостиннинг юзига. Бундай ишлаш коммунистик меҳнат бригадаси учун уят. Эртага-индин давлат қабул комиссияси келса, биз нима деган одам бўламиз. Деразалар очилмайди, эшиклар зич ёпилмайди. Кранлар, радиаторлар сифатсиз бўялган. Коммунистлар ҳам шундай меҳнат қиладими? Гап шу. 72 квартиранинг ҳамма чала жойлари технологик қонун-қоидалар асосида қайта тузалмагунча бригадангиз бошқа объектга ўтмайди.

Бригадир лом-мим деёлмади. Хафа ҳам бўлмади. Чунки айб ўзида. Мазаевнинг гапи тўғри эди. У қизарганича партком хонасидан чиқдию, тўғри қурилиш майдонига йўл олди. Бригада коммунистларини йиғиб, парткомда бўлган гапларни бирма-бир уларга сўзлаб берди. Шу йиғилишда махсус звено тузилиб, унга йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш вазифаси топширилди.

Мазаев қурилиш майдонида бўлганда доимо ишга ҳалал бераётган томонларни қидириб топишга тиришади. Ўтган гал қурилишга чиққанида монтажчилар билан суҳбатлашиб ўтириб, панелларнинг анча кечикиб келаётганлигини пайқаб қолди. Шу гапнинг устига машинанинг бортига йирик панеллар ортиб, коммунист К. Розиқов қурилиш майдонига кириб келди. Кран машинадан панелларни учинчи қаватга олиб боргунча партком секретари шофёрни гапга солди. Гап орасида монтажчиларнинг эътирозини ҳам қистириб қўйди.

— Тўғри, кўпинча кечикиб келамиз, — тан олди Розиқов, — бундан ўзимиз ҳам хижолатдамиз. Назаримда, маршрутни ўзгартириш лозим. Бизнинг йўл жуда ҳам сарқатнов. Ҳар қадамда светафор, тўхтаб-тўхтаб келишга мажбурмиз. Бошқа маршрут белгиланса, машиналарнинг юк ташиш обороти ҳам тезлашарди, панеллар ҳам ўз вақтида монтажчилар қўлига етиб келарди.

Шофёрнинг гапида жон бор эди. Шунинг учун ҳам Мазаев навбатдаги ишлаб чиқариш йиғилишида шу масалани кўтариб чиқди. Натижада машиналар ҳаракати анча тезлашди.

Г. Мазаев иш учун, одамлар учун жон куйдиради. У доимо ўйлайди. Хўжалик ишлари билан бирга партиявий ишлар савиясини ошириш тадбирларини ҳам излайди. Шунинг учун ҳам коммунистлар йиғилишлари жонли ва қизиқарли ўтади. Барчанинг диққат-эътибори бажарилмаган вазифаларга қаратилади. Ҳозир бошқарма коммунистлари В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб совғалар билан кутиб олиш тадбирларини кўрмоқдалар.

Ж. НОСИРОВ.

Янгийўл шаҳридаги кондитер фабрикаси химия лабораториясида маҳсулот сифатини яхшилашда ўз ҳиссасини қўшиб келаётган лаборантка Нурия Тўрабоевани фабрикадагилар иззат-ҳурмат қиладилар. У ўз меҳнати билан кўпчиликка ўрнак бўлмоқда. Суратда: Нурия Тўрабоева.

А. Тўраев фотоси.

ЛЕНИН ТАХАЛЛУСИНИ ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ҚАЧОН ОЛГАН?

Владимир Ильичнинг асосий тахаллуси — Ленин деган ном қачон пайдо бўлганлиги ва эндиликда планетамизда неча юз миллион кишиларга чексиз қадрли бўлиб қолган бу номни қаердан олганлиги кўпларни қизиқтиради.

Биринчи марта революцион матбуот саҳифаларида Ленин фамилияси ҳозирги аср бошларида пайдо бўлди. 1901 йилнинг январида Владимир Ильич Мюнхендан Г. В. Плехановга ёзган мактубига шундай имзо қўйган эди. Ўша йилнинг декабрида «Заря» журналида Владимир Ильичнинг Н. Ленин деб имзоланган мақоласи босиб чиқарилди. Шундан бери бу фамилия Владимир Ильичнинг асосий тахаллуси бўлиб қолди.

Владимир Ильич бу тахаллусни қаердан олган деган масала бир неча бор кўтарилди. 1924 йилда В. И. Ленин вафот этганидан сўнг Москвада чиқадиган «Комячейка» газета редакцияси шуни тушунтириб беришни сўраб, Надежда Константиновна Крупскаяга мурожаат қилди. У редакциянинг илтимосига қуйидагича жавоб берган эди.

«Ҳурматли ўртоқлар!

Мен Владимир Ильич нима учун «Ленин» тахаллусини олганлигини билмайман. Бу ҳақда ҳеч қачон сўраган эмасман.

Унинг онасини Мария Александровна дейишарди. Ўлган синглисини Ольга деб аташарди. У ўзига Ленин тахаллусини олганидан кейин Лена воқеалари бўлган.

Ленин Ленада сургунда бўлмаган.

Бир вақт Плеханов «Волгин» тахаллуси билан ёзганидек, бу тахаллус ҳам тасодифан танлаб олингандир эҳтимол.

Владимир Ильич тахаллусга алоҳида эътибор берган, деб ўйламайман.

Илгари у «Тулин» тахаллуси билан ҳам ёзган, «Карпов» тахаллуси билан ҳам чиққан».

Владимир Ильичнинг укаси — Дмитрий Ильич Ульянов ҳам шундай тушунтириш берганди.

В. КНЯЗЕВ.
ТАСС мухбири.

Тошкент трикотаж фирмаси ишчилари доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини меҳнатда яхши кўрсаткичлар билан кутиб олиш социалистик мусобақасига қўшилиб меҳнат қилмоқдалар. Фирманинг йиғирув цехи ишчиси Татьяна Корнейко кундалик маҳсулотни аъло даражада топшириб юқори кўрсаткичларга эришмоқда. Суратда. Т. Корнейко иш устида.

И. Глауберзон фотоси.

САЙЛОВГА ДОИР АДАБИЁТ

Ўзбекистон полиграфчилари маҳаллий Советларга бўладиган сайловга тайёргарлик ишига ўзларининг биринчи ҳиссаларини қўшдилар.

«Ўзбекистон» нашриёти Ўзбекистон ССР Конституциясини кўп нусхада китоб қилиб нашр этди. Республика меҳнаткашлар депутатлари область, район, шаҳар, посёлка, қишлоқ ва овул Советларига сайлов тўғрисидаги Низом ўзбек ва рус тилларида нашр қилинди. Яқин кунларда шу Низом қозоқ ва тожик тилларида ҳам босиб чиқарилади.

Сайлов кампаниясига бағишланган ранг-баранг плакатлар тайёрланмоқда. (ЎзТАГ).

ЁШЛИК ҲАҚИДА

Икки ёш — Собир билан Зулфия ҳали ҳаётда ҳеч қандай қийинчиликка учрашмаган. Ҳамма иш осонгина ҳал бўлаверар эди. Уларнинг ҳар иккаласи институтга кириб ўқишга аҳд қилишди. Зулфия педагогика институтига, Собир эса политехника институтига кирадиган бўлди. Зулфиянинг омади келди. Чунки қабул имтиҳони вақтида у ишлатган «шпаргалка»ни Равшан деган йигит «мардлик» қилиб, «меники» деб айтди. Собир эса, биринчи имтиҳоннинг ўзидаёқ икки баҳо олиб, қурилишга кириб ишлай бошлади. Шу тариқа уларнинг ҳаётида биринчи синов — ўсмирликдаги дўстликка содиқлик синови бошланди.

Ўзбекистон кинематографчилари яратган «Йигит ва қиз» янги бадиий фильми ана шуларни ҳикоя қилади. Фильмнинг қаҳрамонлари каби муаллифлари ҳам ёшлардир. Постановкачи режиссёр — Учқун Назаров, сценарий муаллифлари — Ўлмас Умарбеков билан Юрий Аветиков, бош оператор — Леонид Травицкий.

Зулфия ролини Шчукин номли Москва театр билим юрти охирги курсининг студенти Сильвия Берова ўйнаган. Биз уни «Замонамиз қаҳрамони» фильмидаги Бэла ролида кўрган эдик. Собир ролининг ижрочиси Акмал Умарбеков кинодаги қаҳрамон ролини ўйнашни ҳаёлига ҳам келтирмаган эди. Шу вақтга қадар у Тошкент телевидение студиясининг оператори сифатида фильмларни суратга олишдагина қатнашгр эди.

(ЎзТАГ).

НАМАНГАН КОРХОНАЛАРИДА

◆ ТУРЛИ АДРЕСЛАРГА

Наманган арматура заводининг янги маҳсулоти штампланган ва пайсандланган пўлат задвижкалар туркуми Ригага жўнатилди. Улар юқори босимли нефть, газ ва буғ қувурларини улашга мўлжалланган.

Ҳозир корхона Волгада қурилаётган улкан автомобиль заводининг айни шу хилдаги буюртмасини бажармоқда. Маҳсулотнинг бир қисми Тольятти шаҳрига юборилди. Наманган маркаси қўйилган янги буюмлар кўпгина адреслар бўйича жўнатилади.

◆ ЗАВОДДА БЮРО ФИЛИАЛИ

Наманган трансформатор заводида Бутуниттифоқ электр термик машина ускуналари илмий-тадқиқот институти махсус конструкторлик бюросининг филиали барпо этилди.

Бюро филиали очилиши туфайли корхона электр машина ускуналарининг янги турларини ишлаб чиқариш ва ўзлаштиришни яхшилаши ва тезлаштириши мумкин бўлади. Илгари бу иш билан заводдан неча минг километр нарида турган институт мутахассислари шуғулланишарди. Бу эса кўпгина техника масалаларини тез ҳал қилишни мураккаблаштириб юборарди.

НОДИР ТЎПЛАМ

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг астрономия институтидаги нодир асбоб-ускуналар коллекцияси билан танишиб, астрономия тарихига ўзига хос экскурсия қилиш мумкин.

Ун саккизинчи асрдаги машҳур инглиз устаси Жеймс Шорт тайёрлаган телескоп бу ерда очилган нодир астрономик асбоб-ускуналар кўргазмасининг энг эътиборли экспонатидир. Бу телескопни уста ҳаётининг сўнгги йилларида ишлаган. Петербург фанлар академияси Англияда харид қилган рефлекторлардан бири шу эди. Бу хариднинг ташаббускори М. В. Ломоносов бўлиши керак деб тахмин қилинмоқда. Бу машҳур рус олимининг музейида Шортнинг СССРдаги иккинчи асбоби сақланмоқда. Англия, Франция, АҚШ, Германия Федератив Республикасининг музейларида ҳам бир неча шундай телескоп бор. Шорт ясаган 1400 астрономик асбоблардан ҳозирги кунга қадар етиб келгани мана шулар. Машҳур уста даврида Европадаги қарийб барча обсерваторияларда унинг телескоплари бор эди.

Тошкентдаги Шорт телескопи трубасининг узунлиги 1155 миллиметр, фокус масофаси эса 36 дюймдир. Телескоп Тошкентга қандай қилиб келиб қолганлигини ҳеч ким билмайди. У хусусий кишининг Тошкент обсерваториясига қилган тухфаси бўлса керак, деб тахмин қилинмоқда.

Коллекцияда XVIII асрга оид бошқа бир қанча нодир астрономик асбоб-ускуналар ҳам бор. Улар орасида ҳозирги секстантнинг ўтмишдоши октант бор. Уни лондонлик механик Гадлей Ньютон фикри бўйича ясаган.

Мазкур коллекция витриналарида оддий бир дурбинни ҳам кўрамиз. Аммо бу дурбин ёрдамида тошкентлик астроном, ҳозир пенсионер С. М. Козик икки комета кашф этган. Бу воқеа 1936 ва 1939 йилларда бўлган эди. С. М. Козик 1939 йилда комета кашф этганлиги учун тақдирланган. Тинч океан астрономия жамиятининг медали ҳам шу ерга қўйилган. Шуни ҳам айтиб ўтмоқ керакки, сўнгги ярим аср мобайнида мамлакатимизнинг гражданлари жами ўнга яқин комета кашф этганлар холос.

Тошкент астрономия институтининг директори, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги В. П. Шчеглов мана шу нодир асбоб-ускуналар тўплами асосида қадимий астрономик асбоб-ускуналар музейи яратилмоқчи, деди. (ЎзТАГ).

ЯНГИ МАШИНАЛАР

АНДИЖОН («Совет Ўзбекистони» мухбири). Деҳқон пол олишдек яна бир оғир ишдан қутилди. Андижон ирригация машинасозлик заводи соатига 6 гектар ерда пол оладиган «ПР-0,5» маркали янги машина ишлаб чиқаришни ўзлаштирди.

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлаётган завод коллективи куни кеча полларнинг орасини текислайдиган икки машинани синаб кўрди. Жуда ихчам ишланган бу машина ДТ-24 тракторига тиркалган бўлиб, тупроқни исталган жойига суриб беради. Ҳар икки машина ҳам синовдан муваффақиятли ўтди. Завод коллективи бу йил бундай машиналарни кўплаб ишлаб чиқара бошлайди.

Янгийўл шаҳридаги болалар пойафзал фабрикасининг илғор ишчиси Д. Мейлиева янги йилнинг дастлабки кунларидан бошлаб меҳнатда ўрнак кўрсатиб ишламоқда. Суратда: Д. Мейлиева.

А. Тўраев фотоси.

ТОШКЕНТ ДЕКЛАРАЦИЯСИНИНГ УЧ ЙИЛЛИГИ

Тошкентдаги учрашувларнинг ва Тошкент декларацияси имзоланганлигининг уч йиллиги муносабати билан СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Ҳиндистон Бош Министри Индира Гандига ва Покистон Президенти фельдмаршал Айюбхонга мактублар йўллади.

Бу мактубларда Тошкент декларациясининг имзоланганлиги Ҳиндистон билан Покистон ўртасидаги жанжалли масалаларни бартараф этишнинг ижобий намунасидир, деб таъкидлаб ўтилади. Совет Иттифоқи тинчликсевар ташқи сиёсатнинг ленинча принципларига содиқ бўлиб, Тошкент декларациясини амалга ошириш ишидаги бундан буёнги тараққиётни табриклайди, деб кўрсатилади мактубларда.

* * *

Ҳиндистон Бош Министри Индира Ганди СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигинга мактуб юборди. Мактубда бундай дейилади: Тошкент декларацияси Ҳиндистон ва Покистон ўртасидаги келишмовчиликларни тинч йўл билан икки томонлама музокаралар олиб бориш воситасида ҳал қилиш учун мустаҳкам негиз бўлиб хизмат қилади.

АТМОСФЕРА — ПЛАНЕТАЛАР КЎЗГУСИ

Советлар мамлакатининг икки вакили — планеталараро «Венера-5» ва «Венера-6» автоматик станциялари «тонг юлдузи» томон йўл олишди. Венера атмосфераси комплекс тадқиқ этилади. Бу эса қуёш системасидаги барча планеталарнинг табиатини билиб олиш учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Улкан совет геохимиги, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти академик **А. П. Виноградов** ТАСС мухбири билан суҳбатда ана шу проблема тўғрисида сўзлаб берди.

— Планеталараро автомат станциялар, деди у, космосни тадқиқ этишда ва, аввало, Қуёш системасидаги планеталарни тадқиқ этишда жуда катта роль ўйнадилар ва бундан буён ҳам шундай катта роль ўйнайдилар.

Олимлар планеталарни ва Ойни кўпдан буён ва систематик равишда бевосита Ердан туриб тадқиқ этиб келдилар. Бу тадқиқотлар жуда муҳим натижалар берди. Аммо бундай тадқиқотларда Ер атмосферасининг ўзи ҳалақит бериб келаётганлигини тушуниб олиш қийин эмас. «Баллонли» лабораториялар — аэростатлардан мукаммалроқ маълумотлар олина бошланди. Аэростатлар атмосферамизнинг энг тиғиз қисми доирасидан юқорига 30 километр ва бундан ҳам кўпроқ баланд кўтарилди. Кейинги йилларда эса йўлдошларнинг ва планеталараро автомат станцияларнинг планеталарни айланиб учиши, атмосферага чиқиши ва пировардида планеталарнинг сиртига қўниши имкониятн туғилди.

Венера планетасини ўрганиш масаласига батафсил тўхталиб ўтайлик. Венера планетаси чуқур атмосферали бўлиб, бу атмосфера асосан, карбонат кислотадан иборат. Венера планетасининг сиртидаги температура бир неча юз градусга етиб боради. Шу сабабли планеталараро автомат станцияларни учириш йўли билангина Венера атмосферасини, унинг сиртини батафсил ўрганиш мумкин.

Ёки бошқа бир мисолни — Ердан жуда йироқда бўлган Юпитер ва Сатурн планеталари атмосфераларига назар солайлик. Водород, гелий ва қуёшдан чиққан бошқа газлар шу планеталарда абсолют нуль даражага яқин бўлган температураларда тўпланган. Планеталараро автомат станциялар ёрдами билангина ана шу улкан планеталар тўғрисида, уларнинг атмосфералари ҳақида, уларнинг қандай таркиб топиши тўғрисида маълумот олиш мумкин.

Инсон планеталарни тадқиқ этиш вақтида, аввало, истар-истамас улардаги атмосферанинг характерини ўрганишга мажбур бўлади. Катта планеталар — Юпитер ва Сатурндагина газлардан иборат «бирламчи» атмосферани кўрамиз. Марс, Венера сингари планеталарда шунингдек Ой атрофида атмосфералар улардаги жисмларнинг қизиши вақтида зарарсизланишлари натижасида «иккиламчи» бўлиб вужудга келди. Бинобарин, бундай атмосфералар муштарак характерга эга бўлиши керак. Космик бўшлиқда бундай планеталар пайдо бўлган чоғда уларнинг жисмида химиявий моддаларнинг планеталардаги жисм — сув, карбонат кислота, аммиак билан бирикмасини ҳосил қилган газ қоришмасигина сақланиб қолиши керак. Сўнгра Ой, Меркурий каби кичик жисмларда бундай атмосфералар йўқ бўлиб кетди. Бошқа ҳолларда атмосфералар турли шароитлар оқибатида турли йўллар билан тадрижий ўзгара борди. Марс, Ер, Венерада худди шундай ҳол рўй берди.

Планеталар атмосферасини бир-бири билан таққослаб ўрганиш, деб таъкидлади олим, Қуёш системаси ва жумладан, Ернинг тадрижий ўзгаришини тушуниш учун ғоят катта аҳамиятга эгадир.

А. П. Виноградов сўзини давом эттириб, қуйидагиларни айтди: Венера атмосферасининг структураси мураккабдир. Бу структура ҳали охиригача ўрганиб чиқилган эмас. У қуйи атмосферадан, булут қатламидан ва ниҳоят ионосферадан иборат. Ана шу қудратли атмосферада конвектив ҳаракатлар узлуксиз давом этиб туриши мумкин. Венера атмосферасининг қизишини парник эффекти билан ва бошқа сабаблар билан изоҳлаб келдилар. Ҳозирги вақтда қизиш Венера атмосферасида Қуёш нур энергиясининг сингиб кетиши билан боғлиқ эканлиги аён бўлиб қолмоқда.

«Венера-4» автомат станциясида бевосита ўтказилган тадқиқотлар Венера атмосферасининг 90 проценти карбонат кислотасидан иборат бўлиб унда азот, кислород ва сув унча кўп эмаслигини кўрсатди. Бу атмосферанинг қизиши жуда баланд даражага бориб етди. «Венера-4» станцияси температураси 550 градус Кельвин (280 градус Цельсий)га баравар бўлган даражагача атмосфера ичкарисига кирди. «Маринер-5» берган маълумотларга қараганда, планетанинг сиртидаги температура бундан ҳам баланд: 700 градус Кельвин (480 градус Цельсий)га бориб етиши мумкин.

«Венера-4», «Маринер-5» станциялари ва Ер устидаги радиоастрономик ўлчовларнинг маълумотларига қараганда, Венера атмосферасининг босими 20-70 атмосфера доирасида бўлади. Бинобарин, Венера атмосферасининг босими ва температураси тўғрисидаги маълумотларни аниқлаб чиқиш керак. Қуйи атмосфера жуда чуқур эканлиги шубҳасиздир. Парник эффекти, яъни Венера атмосфераси ва сиртининг қизиши ҳам шунга боғлиқ.

Булут қатлами алоҳида ўрганишга сазовор. А. П. Виноградов айтадики, булут қатлами Венера қуйи атмосфераси устида. асосан салбий температуралар доирасида жойлашган. Бу қатламларнинг қалинлиги салкам 5-10 километр деб ҳисобланади. (Аммо буни аниқлаш керак). Бу булут қатлам бўлиши мумкин.

Булут қатламининг қуйи чегарасида босим кучи тахминан 0.5 атмосферадан иборатдир. Юқори чегара кескин бўлинмаган ва аста-секин ионосферага егиб боради. Булут қатламининг состави ҳали бевосита аниқлаб чиқилган эмас. Булут қатламида, аввало, сув ва карбонат кислотаси бўлиши мумкин деб фараз қилиш ўринлидир. Ердан туриб ўтказилган кузатишлар ҳам буни исбот қилади. Шу билан бирга бу қатламда бошқа кўп жисмларнинг бирикмалари борлиги ҳам эҳтимолдан узоқ эмас. Булут қатламининг характери сув ва, эҳтимол, карбонат кислотаси ҳам томчи ёки кристалл шаклида эканлигини кўрсатади.

Венера булутларида сув борлигини нималар исбот қилиб беради? Температура ва босимга доир маълумотлар, шунингдек, булут қатламида нур ёйилишига доир ўтказилган кўп тадқиқотлар буни исбот қилади. Шу билан бирга булут қатлами анча қалин бўлишига қарамай унда жуда кам миқдорда сув бўлиши мумкин. Булут доирасида буғ сув томчисини пайдо қиладиган ва сувни совутадиган конвекция бўлиши эҳтимол. Булут қатламидан анча баландликда ионосфера, аниқроқ қилиб айтганда, булут устидаги қатлам бор. Бу ерда сув, кислород, азот ва бошқа газларнинг тўпланиши кўп марта кузатилган. Бу қатламнинг характери қуйи атмосферанинг составига ва хусусан булут қатламига боғлиқ эканлиги шубҳасиздир.

Венера планетаси, қуйи булут қатлами ва ионосферанинг оғир карбонат кислотаси атмосфераси тузилишининг пайдо бўлиш жараёнини ўрганиб чиқиш керак. Бу жараён нур энергиясининг сиртқи таъсири билан белгиланибгина қолмай, балки у планетадаги бошқа қатламлар, масалан планета қобиғининг пайдо бўлиши билан ҳам бевосита боғланган. Оғир карбонат атмосферанинг шу хилда пайдо бўлиш жараёни бошқа планеталардаги атмосфераларнинг ҳам эволюциясида бир бўғин бўлиши мумкин эканлиги эҳтимолдан узоқ эмас. Планеталараро «Венера-5» ва «Венера-6» автомат станциялари ана шу масалалардан кўпини ҳал этишга ёрдам бера олади, деб умид қилиш керак. (ТАСС).

Л. Б. ШАСТРИ ХОТИРАСИ

Ҳиндистоннинг собиқ Бош Министри Лаъл Баҳодир Шастри бундан уч йил муқаддам Тошкент атрофидаги боғда вафот этганди. Ҳозир шу боғ майин қор гиламн билан тўшалган. Республика ва унинг пойтахти жамоатчилиги вакиллари 11 январда бу ерда тўпланишди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари М. М. Мусахонов, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси Ҳ. А. Асомов, республика ташқи ишлар министрининг ўринбосари У. А. Рустамов, Совет — Ҳиндистон маданий алоқалари жамияти Ўзбекистон бўлимининг активлари, журналистлар, Тошкент шаҳрида ўқиётган ҳинд студентлари ва аспирантлари боққа келишди.

Бино деворига Л. Б. Шастрининг ўрнатилган барельефи ва мармардан ясалган ёдгорлик лавҳаси кўзга ташланади. Бу лавҳа ёнига гулчамбарлар қўйилади. Гулчамбар лентасига шу сўзлар ёзилган: «Ҳиндистоннинг атоқли давлат арбоби Лаъл Баҳодир Шастрига. СССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин. 1969 йил 11 январь». Шу ерга Ўзбекистон ССР ҳукумати номидан ҳам гулчамбар қўйилган. Совет Армияси жангчилари фахрий қоровулда турадилар.

Ҳиндистон, Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР давлат гимнларининг садоси янграйди. Маросим қатнашчилари халқлар ўртасидаги тинчлик ва дўстлик учун курашчи, Совет Иттифоқининг дўсти хотирасини сукут ичида ҳурмат билан эсга оладилар. (ЎзТАГ).

Х. ТУРУМБЕТОВ,
қорақалпоқ шоири.

СУВ ИЧИДА ТУРИБ ЧЎЛЛАДИМ

Денгиз, денгиз...
Сира кўринмас қирғоқ,
Сувдан иборатдир атроф-айланам.
Қайиғим — мисоли бир писта пўчоқ,
Тўлқин отиб ўйнар, тин бермас бир дам.
Пишқирган денгизга танҳо, беҳамроҳ
Нега чиқаолдим сўппайиб ўзим?
Пўртаналар ғулу бошлади ногоҳ,
Тўлқинларга боқиб тинади кўзим.
Компас ҳам қолипти.
Эҳ, қурсин эсим,
Адашиш хавфидан чўчийман тағин.
Шамол хуштак чалар бош узра эсиб,
Осмон осилтириб борар қовоғин.
Қани, бир кўринсэ одам қораси,
Денгиз эса арслон янглиғ ўкирар.
Ўркач-ўркач бўлиб ёлдор тўлқинлар
Ҳамла қилиб қайиқ томон югурар!
Лекин қалбим қирғоқ сари талпинар,
Давом этар тўлқин ила қаттиқ жанг.
У-чи, на чекинар, на жиндай тинар,
Мен соҳилга чиқа олмай ҳангу-манг...
Шўр сувни шопириб ўйнайди довул,
Тўлқинлар мисоли тарам-тарам тоғ.
Бирдан ҳаяжонга тўлиб кетди дил,
Ана, рўпарамда кўринди қирғоқ!
Дил сиғмас кўксимга гурсиллаб уриб,
Шодликдан қалбимдан қўшиқ қуйилар.
Бироқ, мавжли денгиз ичида туриб
Роса чўллаганим қизиқ туйилар...

ЎЗБЕК ҚИЗИ

Чирчиқ соҳилида бир қизни кўрдим,
Қизмисан — қиз экан, зебо ва сулув!
Жамолига тўймай термулиб турдим,
Қалбимда жўш урди ҳаяжон, ғулув...
Узум узар эди ишком оралаб,
Исми Лола экан ўзбек гўзалин.
Япроқлар ичидан аста мўралаб
Тим қора кўзлари боқар ғамзали.
Бизнинг сулувлардан экан фарқи кам,
Қора қош, хушқомат, ёнар кўзлари,
Юзи нақш олмадек тарам ва тарам,
Болдек туюлади ширин сўзлари...
Сузгун боқишлари ўртайди жоним,
Дурраси оловдек ёнар бошида.
Ажаб туйғу билан гупирар қоним,
Кета олмай қолдим унинг қошидан.
Сўнгра енг шимариб кирдим ишкомга,
Бирга узум уздик юриб ёнма-ён.
Нигоҳлар ифода этарди дилни,
Ўртада бўлмаса ҳамки таржимон...

О. ҲАКИМОВ
таржималари.

ЗОЯ ВОСКРЕСЕНСКАЯ

ПОРТДА

ҲИКОЯ

Қовоғи солиқ декабрь кечаси эди. Шамол денгиздан оғир булутларни ҳайдаб келар ва улар Або шаҳри устига келиб, оппоқ найзадек санчиладиган қор учқунларига айланиб, тинимсиз ёғиб турарди. Кемалар тўхтайдиган манзилларга келиб урилган тўлқинларнинг бўғиқ овози черковни ўраб олган тош деворларга тақалган жим-жит тор кўчагача эшитилиб турарди. Одамлар уйқуда эди. Кўча гўё кимсасиздек туюлар, фақат савдогар Вальтер Боргнинг деразасидан чироқ нури тушиб турарди.

Гуго билан Свен ҳали кийимларини ечишмаганди. Улар эгниларига иссиқ калта камзул, оёқларига қишки туфли кийиб олган бўлиб, шапкаларини тиззалари устига қўйганча, отасининг диванида ўтиришарди. Вальтер Борг хонада у ёқдан-бу ёққа ҳаяжонланиб юрар ва ўғилларини исканжага олиб сўроқ қиларди:

— Эҳтимол, сизлар йўлда қорбўрон ўйнаб, поезддан кечикиб қолгандирсизлар?

— Биз тўғрисини айтяпмиз, дада! — деди катта ўғли Гуго хафа бўлиб. — Сизни ишонтириб айтаманки, ўртоғингиз бу поездда келмади. Биз олтинчи вагондан тушаётганларнинг ҳаммасини кўздан кечириб турдик.

— Ҳа, олтинчи вагондан тушаётганларнинг ҳаммасини... — деб тасдиқлади Свен.

— Сен у вагоннинг олдига кўп руслар келишди дедингми? — сўради дадаси Гугодан.

— Ҳа, улар икки кишини кутиб олишди-да, сўнг икковини ҳам русчалаб қойиб кетишди. Свен билан мен ҳеч нарсани тушунолмадик. Ўнг қўлида газета ушлаган ва қопчиқ кўтарган киши вагондан тушмади.

— Бундай бўлиши ҳеч мумкин эмас! — деди ташвишланиб ота.— У жўнаб кетгандан сўнг менга Гельсингфорсдан қўнғироқ қилишди. Хўш, қаёққа кетган бўлиши мумкин? — Ўғиллари индашмасди. — Бориб ухланглар! Уч соатдан кейин уйғотаман, эрталабки поездни кутгани чиқасизлар.

Болалар ранжиган ҳолда ухлагани чиқиб кетишди.

Ота диванга чўзилди. Чўзилди-ю, бироқ уйқуси келмаслигини ўзи ҳам тушунди. Сўнг у ўрнидан туриб, жовондан китоб олди. Ўқигиси келмади. Кейин столга ўтириб, фирманинг ҳисоботи ва хатларни кўздан кечира бошлади. Эртага намиқиб қолгач шакарларнинг нархини тўлаш муддати тугайди. Агар у эртага ана шу шакар етказиб берувчи одамнинг олдига бормаса, унда «Вальтер Борг билан болаларининг савдо уйи» зарар кўради. «Қуриб кетсин шу шакари ҳам!» Борг қоғозларни бир чеккага суриб қўйди. Унинг хаёлини: «Ульянов қаерда қолиши мумкин?» — деган биргина савол қамраб олган эди. Наҳотки болалари поездни кутиб олишга улгуриша олмай қолган ва Ульянов ҳозир Або кўчаларида сарсон бўлиб юрган бўлса?

У ногоҳ кўча эшигининг ғичиллаганини эшитиб қолди. Кимдир зинапоялардан илдам чиқиб келарди.

Борг дарҳол даҳлизга югуриб чиқиб, эшикни очди.

— Хайрият-э! Салом, ўртоқ Ульянов! Ўғилчаларим сизни учратишолмаганини қаранг! Мен ўзим ҳам шундай бўлса керак деб ўйлаган эдим. Шу вақтгача қаерда эдингиз? — деб Борг меҳмонинг пальтосини ечишга ёрдамлашди.

— Ўғилларингизни бекорга овора қилибсиз... Улар ухлашяптими ҳозир? — деб сўради Владимир Ильич хонага кираётиб шивирлаб.—Масала шундаки, Гельсингфорсдан кела-келгунимча мени айғоқчилар кузатиб келишди, — деди у қувлик билан кўзларини қисиб.—Демак, мен, полициячилар Абода мени дабдабали равишда кутиб олишга тайёрланётганликларини англадим ва шу важдан Абога етмасдан олдинги бекатда... номи қанақа эди ўша бекатнинг?

— Литтойнен станциясими?

— Худди ўша Литтойнен станциясида мен уларни боплаб алдадим. Поезд ўрнидан қўзғолди. Мен эса пароходларнинг қатнаш жадвалини ўрганишга киришган киши бўлиб кўриндим. Улар ўз купеларига кириб кетишди. Шу пайт мен қопчиғимни олиб, вагон йўлакчасига чиқдиму... поезддан сакраб тушиб қолдим. Яхшиямки, темир йўл атрофидаги қор уюмлари қалин экан. Бу ергача эса пиёда етиб олишга тўғри келди.

Владимир Ильич хонада у ёқдан-бу ёққа юриб, қулоғини ишқаларди. Унинг юзлари қизарган ва қовоқлари шамол билан қордан сал кўпчигандек кўринарди.

Вальтер Борг ҳаяжондан қотиб турарди. Тез юриб бораётган поезддан сакраш — яна қоронғида-я! Қандай хатарли дадиллик! Айниқса зиён-заҳматсиз, соппа-соғ қолганини айтмайсизми!

— Тағин ҳам худо бир асрабди-да! — деб хитоб қилди Борг.— Мен ҳозироқ пунш тайёрлайман, кейин ётиб дам оласиз!

— Сиз менинг Швецияга жўнашим учун ҳозирлик кўриб қўйганмисиз?

— Ҳозир, ҳозир ҳаммасини гапириб бераман. Аввал пунш келтиришга ижозат беринг. Акс ҳолда, шамоллаб касал бўлиб қолишингиз мумкин, ўртоқ Ульянов.

— Мен энди доктор Мюллерман,— деди Владимир Ильич ва бармоғини кўтариб огоҳлантириб қўйди.— Яна шуни билиб қўйингки, мен геологман. Ҳозиргина Германиядан келганман ва Абодаги оҳак бойликлари билан қизиқаман. Бу ўлкада бир-икки кун туриб, сўнг яна ўз фатерландимга*) қайтиш ниятидаман.

Борг «тушундим!» дегандек бош қимирлатиб қўйди.

— Ҳа, айтгандек, мен пунш ичмайман. Агар бир стакан иссиқ чой бўлса — унда марҳамат.

Уй эгаси чой қайнатгани чиқди. Владимир Ильич бошини ён томонга салгина эгиб олган ҳолда, икки қўлини калта камзули ичидан орқасига қилиб, хонада у ёқ-бу ёққа юра бошлади. Финляндиядан қандай чиқиб кетса бўларкин? Одатдагидек пароходда жўнаш мумкин эмас. Чунки порт ҳозир полиция назорати остида. Қандай қилиб Швецияга ва у ердан Швейцарияга етиб олиш мумкин бўларкин? Ильич деворга осиғлиқ харита олдига келиб унга қарай бошлади. Балки, мамлакатнинг шимол томонига кўтарилиб, кейин у ёқдан муз орқали ўтиб кетиш мумкиндир? Ёки музи синдирилган сув йўли орқали балиқчилар қайиғида ўтсамикин? Эҳтимол, Ботник қўлтиғидан пиёда айланиб ўтган маъқулдир? Қизиқ, у ергача неча вёрст чиқаркин? Етти юздан кам эмасдиров ҳар қалай...

Вальтер стол устига чой, нон, пишлоқ келтириб қўйди. Сўнг ҳориган Владимир Ильичга қарар экан, ачинганидан ўзининг юзлари буришиб кетди.

Вальтер Борг Або шаҳридаги туппа-тузук савдогарлардан бири бўлиб, у ўзининг бутун савдо корхоналарини тамоман социал-демократлар партияси манфаатларига бўйсундирган одам эди. Шунингдек, у иккала ўғлини ҳам ишчилар синфи учун хизмат қилишга тайёрларди.

— Қани, айтинг-чи қадрли ўртоқ Вальтер, сиз мени қандай қилиб Стокгольмга жўнатмоқчисиз?

— Пароход капитани билан келишиб қўйганман.

— Пароходда кетишим мумкин эмас,— деди Владимир Ильич.— Кези келганда пиёда, кези келганда қайиқда юриб, оролчалар орқали кетсам тузукроқ бўлармикин деймана?

— Ўртоқлар билан гаплашиб кўриш керак. Бу ерда швед ишчилар иттифоқининг аъзоси Людвиг Линдстрем деган студент бор. Ҳозирча, Сиз ётиб дамингизни олинг. Эртага унинг ёнига борамиз.

— Йўқ, йўқ, эртага эмас, ҳозирнинг ўзидаёқ борайлик,— деди Владимир Ильич ва стаканни бир чеккага суриб қўйди.— Полиция ҳозир бутун Абода мени излаяпти. Биз уларга мени бу ердан — сизнинг уйингиздан топиб олишлари учун йўл қўймаслигимиз керак. Сиз билан бизнинг ҳали жуда кўп ишларимиз бор, ўртоқ Вальтер.

— Ҳа, буниси тўғри.

Бир неча дақиқадан кейин Владимир Ильич билан Вальтер Борг шаҳарнинг қор босган тор кўчалари бўйлаб юриб кетишди.

Людвиг Линдстрем аравакашлар биржасига келиб, немис профессори Мюллер учун бир жуфт бардам от сўраган пайтида, тонг ҳали қоронғи эди.

— Кирьяла оролигача, — деб огоҳлантирди Линдстрем.

— Бунча эрта билан ким жўнамоқчи экан, шунчалик? Ҳамма ухлаб ётибди. Отлар ҳам ҳали дам олганича йўқ!— деди аравакаш тўнғиллаб.

— Профессор жуда шошиляпти, отлар дарҳол тайёрлансин!— деди қатъий равишда студент.

Профессор қопчиғини ушлаб, шу ерда турарди.

— Оҳ, бу немислар-эй!— деб тўнғиллади аравакаш аравасини қўшар экан, профессорнинг жаҳл билан қараб турганидан шошиб.— Нима қилса ҳам, ботартиб халқда, вақтнинг зое кетказишни яхши кўришмайди...

С. Худойберганов ва
Н. Бозорбоев таржимаси.

*) «Фатерланд» — немисча сўз, «ватан» дегани.

ОТА ЎҒЛИ

(НОВЕЛЛА)

Ун-ўн беш танобча еримизнинг кунгай томонида ҳар турли экинлар қатори қовоқ ҳам экилгувчи эди. Аслида отам севарди бу экинни. Онамнинг эса хуши йўқ эди бунга.

Ҳар йили кўклам келиб, ерлар қизий бошлаши билан боғимиз этагидаги зарғалдоқ шафтоли нафармон гулларини кўз-кўз қилганда, ҳовлимиз ҳусни янги келинчакдек очилиб кетарди. Шунда отам яктагининг икки барини белбоғига қистириб олиб ер чопишга киришарди.

Ерни хўп ағдарарди. У меҳнат қилган сари ёшаргандек бўларди. Унинг гашти, завқи билан яшарди... Отам керакли экинларни жой-жойига расамади билан қадарди-ю ернинг энг серҳосил уч-тўрт бўйра жойини ажратиб қоларди.

Отамнинг бу ишидан безор бўлган онам:

— Яна қовоқ экмоқчимисиз, дадаси?! Шунча ерни пўстдумбага чиқариб-а! Бошқа экин эксангиз-ку...

— Хотинжон, қовоқда ҳикмат кўп. Сенга фойдаси тегса-тегадики, зарари тегмайди. Экиб қўйсанг тамом, манави шохлар устида думалаб тугаверади, — дерди отам онамнинг юзига табассум билан боқиб.

Ўша йили қовоқ япроғининг ҳар бири худди ош лагандек бўлиб, талайгина ерни тутиб кетди. Ям-яшил япроқлар орасидан ҳосил нишоналари — қовоқчалар мўралашиб қолди.

Куз келиб қовоқлар нақ бешикдек-бешикдек бўлиб етилди. Ҳосил йиғиштирила бошланди. Бир маҳал ҳосилни узаётган отам хандон отиб кулди-да, онамни чақирди:

— Онаси, қовоқни севмасанг ҳам бери кел!— деди у кулгидан ўзини тўхтата олмай. — Манавининг катталигини қара! Кел энди, кўтаришиб юбор!

— Бўлмай кетинг дадаси, қизиқ ишларни қилиб юрасиз, — деди-да онам кула-кула унга кўмаклашиб юборди.

Қиши билан шарқовоққа роса тўйдик. Қовоқ сомсанинг таъми оғзимизда қолди. Қўни-қўшниларга ҳам улашдик. Узоқ-узоқлардан қиш чиласида қовоқ сўраб келишарди. Одамларнинг ҳожатини ҳам чиқарардик. Ҳар гал қовоқ сўйилганда отам «уруғини эҳтиётла» деб тайинларди онамга.

Аммо отам бу сара уруғларни қайта экмади, эколмади. У саксон ёшида ҳаётдан кўз юмди...

Яна баҳор келди. Чечаклар юз очди. Ўриклар гуллади. Зарғалдоқ шафтолининг новдаларига яна оппоқ капалак — ғунчалар қўниб олди. Неча йиллардан бери отам ушлаб келган ўша табаррук кетмонни қўлимга олдим. Ерни тобига келгунча ағдардим. Қўлларим қавариб кетди. Шунда ҳам ишни тўхтатмадим. Отамни эсладим. У қанчалар машаққатли меҳнат қилса ҳам касал бўлиб ётган одам эмас эди. Шунда билдим, инсон учун меҳнатнинг энг қудратли шифобахш дори эканлигини! О, отагинам шу топда сен тирик бўлганингда қўлларингдан минг бор ўпиб, кўзларимга суркардим ўша муқаддас бармоқларингни.

Еримизнинг кунгай еридан анчагина қисмини яна қовоқ экиш учун қолдирдим. Ошхона деворига отам осиб қолдирган қорз халтадаги сара уруғларини олдим. Отамдан ўрганганимдек қилиб, нам тепган ерга уруғларни қададим.

Бир маҳал қарасам кўзларида маржон ёшлари оқиб онам тепамда турарди. У аста ерга тиз чўкди. Тупроққа беланган қўлларимдан, сўнгра пешанамдан меҳр билан ўпди:

— Балли, ота ўғли!

Пўлат НИШОНОВ.

Қишда баҳор.

А. Тўраев фотоэтюди.

ҚАРДОШЛАР ИЖОДИДАН

Ҳожи СОДИҚ

ИШНИНГ КЎЗИ

(ҲАЖВИЯ)

Қурбон ака колхоз раисининг чорвачилик ишлари бўйича ўринбосарлигига тайинланди-ю, ўзини бутунлай бошқача ҳис эта бошлади. Энди ҳеч ким унга қурилиш бригадасининг иши икки оёқлаб оқсаяпти, деб таъна қилмайди, чўчқахона қачон битишини сўрамайди, раисининг уйи ремонтдан чиқдими, йўқми, деб биров суриштирмайди.

У бир ҳисобда, юқори мансабга кўтарилганидан эмас, балки буйруқ эшитиш даври тугаб, буйруқ бериш даври келганидан хурсанд эди.

Янги мансабнинг иккинчи куни Қурбон ака қизил хром этигини кийиб, жигарранг костюми устидан «босма» чакмонини елкага ташлади-да, янги дўпписини бошга қўндириб, колхоз идораси томон йўл олди. Назарида, бугун қанча тез юрмасин йўл узоқлашгандай. Бунинг устига йўловчиларнинг «Қутлуғ бўлсин»лари ҳам жонига тегди.

Хайриятки, раиснинг «Волга»си учраб қолиб, йўлини яқин қилди.

— Раис ака, қани марҳамат,— деди шофёр машинанинг эшигини очиб.— айтсангиз бўлмасмиди? Энди сизга яёв юриш ярашмайди.

— Ҳали айб бўлади, укажон, — деди Қурбон ака сўрашишни ҳам унутиб,— аввал ишларни бундай қўлга олайлик, чорвачилик фермаларидаги аҳвол биров кўрса кўргудек бўлсин, машина қочиб кетмайди.

— Фермаларимизнинг иши яхшилангунча туянинг думи ерга тегади, раис ака,— машинага газ берди шофёр.— чорва-чорва дейишади-ю, пахта иши бошланиши биланоқ уни бутунлай унутиб қўядилар, қўй-эчкиларнинг оҳ-фиғони қулоқларига пашша ғингиллаганча ҳам эшитилмайди. Бўлмаса, олдинги ўринбосар ҳам ёмонмиди? Ишга тайинланди-ю, ўзинг билан ўзинг бўлавер, дейишди. Қарадики, ҳарс бир қўлдан чиқмайди, жонига тегди-ю, бу ишдан воз кечиб, пахтага ўтди, кетди.

«Аввалги ўринбосар ҳам ёмонмиди?» Бу ибора Қурбон акага «Сенинг қўлингдан нима иш келарди?» маъносида таъна ўқидек теккан бўлса-да, суҳбатни силлиқроқ тугатишни афзал кўрди.

— Ишнинг кўзини билиш керак, укажон,— деди у ниҳоят.

— Сиз ҳаракат қилсангиз-у, ишингиз юришмаса, қийинда...

— Айтяпманку, гап ишнинг кўзини билишда деб. Агар ишни яхши ташкил қила олсангиз, бошқаларнинг ёрдамига муҳтож бўлмайсиз, пичоғингиз ҳамиша мой устида.

— Зора сизнинг пойи қадамингиз билан ишлар юришиб кетса, раис ака.

— Ҳаракатдан баракат, деганлар, укажон. Шундай қилайинки, ҳаммаёқни гўшт-ёғ, сут-у қаймоқ босиб кетсин.

— Планлар ҳам минг бўлармикан-да?

— Ҳа, албатта-да, укажон, гап билма-ю, иш бил, деганлар,—деди Қурбон ака. Машина колхоз идорасининг тўғрисига бориб тўхтагач, шоферга деди: — айтмоқчи, гараждан бир хабар олсанг, нур-чи, менинг машинам ремонтдан чиқдимикан?

Қурбон ака ташкилий ишларини дастлаб кабинетдан бошлади. Раис кабинети рўпарасидаги колхоз правлениеси мажлис ўтказадиган кичик зал эшигининг тепасида «Аскари сурх» колхози раисининг ўринбосари Қурбон Қосимов» деган лавҳа пайдо бўлди. Кабинетни тартибга келтириш ҳам хийла вақт ва анча ҳаракат талаб қилди. Қарийб икки ҳафтагача на идора ходимлари тиниб-тинчишди, на Қурбон аканинг ўзи. Стол, стуллар ўзгартирилди, янги диван, юмшоқ кресло, «Балтика» приёмниги ва «ТЕМП» телевизори пайдо бўлди. Колхоз кассири чорвачиликка доир плакату брошюралар сотиб олиш учун командировкага жўнади. Қисқаси, ташкилий ишлар авж олиб кетди.

Учинчи ҳафтада ташкилий ишлар хайр-маъзурни насия қилди. Қурбон ака энди бошини столдан кўтармай, галдаги ташкилий ишлар планини тузарди. «Ҳаммадан олдин мол духтурини янгилаш керак,— деди у ўй суриб.— Йўқ, аввал йиғилиш чақириб, унинг ҳисоботини эшитиш керак, кейин бир хулосага келинади. Ё олдин зоотехникни ўзгартирайми? Йўқ, яхшиси ферма мудирларини янгилаш лозим. Агар уларнинг ҳаммасини ўзгартирсам, нима бўлади? Чўпонлар ғалва қилишмасмикин? Раис билан партком нима деркин? Нима ҳам дейишарди. Чорвачилик ишлари бўйича ўринбосар камина-ку! Жавобгарлик менинг зиммамда бўлгач, ихтиёр ҳам ўзимда-да! Албатта шундай. Эҳ, ақлингга тасанно, Қурбон!

Ҳадемай кабинет эшигининг бир тавақасига одамларни қабул қилиш тартиби, иккинчи тавақасига эса ўринбосарнинг иш плани ҳам ёпиштирилди. План ҳафтада икки марта ветеринария ходимлари билан «шохли ҳайвонлар тумовини даволашнинг аҳамияти тўғрисида» суҳбат, «Думсиз қўчқорлар шохининг моҳияти мавзуида» қўйчилик бригада бошлиқлари билан уч марта суҳбат, «Хўрознинг фермадаги аҳамияти тўғрисида» товуқбоқарлар билан ҳафтада бир марта суҳбат, чўчқаларни арғамчи билан боғлаб боқиш масаласида фикр алмашув ва ҳоказо-ҳоказоларни ўз ичига оларди.

Чорвадорларнинг дастлабки йиғилиши колхоз клубида бўлди. Қурбон ака айтганидек, бу йиғилиш иш тўғрисида бўлмай, янги раҳбар билан танишиш учун чақирилган. Минбарда Қурбон ака. У аввал ҳозир бўлганларга таъзим билан салом берди-да, кейин нутқи текстини минбар тахтаси устига қўйди, графиндан стаканга озгина сув қуйиб, ундан уч-тўрт марта ҳўплади. Сўнгра томоқ қириб, сўз бошлади.

— Оғайнилар ва муҳтарам опа-сингиллар, азиз дўстлар! Чорвачилик ғоят муҳим ва масъулиятли соҳа эканини ўзларингиз яхши тушунасизлар. Чорвачилик иши ҳазил эмас, ишнинг кўзини билиш — катта санъатдир.

—Янги раҳбар анча ишчанга ўхшайди-ку?— шивирлашди одамлар.

— Уч ой кабинет ясатиб, ишнинг кўзини ўрганибди чоғи.

— Йилнинг яхши келиши кўкламидан маълум.

— Ишқилиб охири хайрли бўлсин-да.

Кишиларнинг шивир-шивири нотиқнинг ғашига тегди шекилли, яна бир стакан сув қуйиб ичди-да, баландроқ товуш билан сўзида давом этди.

— Ишнинг кўзини билиш учун ҳаммадан олдин тартиб-одобни ўрганишимиз, бир-биримизнинг ҳурматимизни сақлашимиз лозим! Бир-бирини ҳурмат қилиш — ишнинг кўзини ўрганишнинг мустаҳкам манбаидир.

— Ем-хашак манбаидан, гўшт-у ёғ, сут-у қаймоқ манбаидан гапиринг! — деди залдагилардан кимдир бетоқат бўлиб,—бу гапларингизни ўзимиз ҳам яхши биламиз.

— Мана кўрдингизми, биродар, ишнинг кўзини билмаганингиз учун мендан ем-хашак манбаини сўраяпсиз,— жеркиб берди Қурбон ака,— гўшт-у ёғ манбаини сўраяпсиз. Ем-хашак манбаи нима эканини наҳотки тушунмасангиз? Агар билмасангиз, билиб қўйингки, хашак-хашак-у, ем-емдир, ҳар иккаласини бир-бирига қўшсак ем-хашак манбаи бўлади. Гўшт-у ёғ, сут, қаймоқ бўлса, ейиладиган озиқ-овқатнинг дуруст турларидан биридир.— Нотиқ томоғини ҳўлламоқчи бўлди-ю, лекин графиндаги сув тамом бўлганини пайқаб, тақдирига тан берди ва тез-тез томоқ қириб, сўзини давом эттирди.— озиқ-овқат эса инсон ҳаёти учун сув ва ҳаводек зарур нарса. Мана шунинг учун, ўртоқлар, сиз озиқ-овқатингиз базасини мустаҳкамлашингиз лозим. Бунинг учун нима қилмоқ керак? Ишнинг кўзини билиш!..

— Энди умримиз ишнинг кўзини ўрганиш билан ўтадими?—деган истеҳзоли овоз эшитилди залдан яна.

— Ўрнингиздан туринг, кимсиз ўзи,— сўради Қурбон ака,— анча маҳмадана кўриняпсиз!

— Менми? Мен... Қўшни колхоздан,— деди савол берган киши кинояли кулиб. Унинг бу жавобидан залда кулги кўтарилди.

— Қўшни колхоздан бўлсангиз бизнинг ички ишларимизга аралашмай ўз аравангизни судрайверинг!— Қурбон аканинг жаҳли чиқди.

— Бу киши эчкичилик фермамизнинг зоотехниги!— кимдир унга тушунтирди.

— Э-ҳа шундаймй? Қани, ўзингиз айтингчи,— ҳовридан бир оз тушиб, давом этди Қурбон ака,— эчкичилик фермаси орқада қолаётганининг сабаби ишнинг кўзини билмасликдан эмасми? Қани гапиринг, бошқалар ҳам эшитсин!

— Фермамиз ҳозиргача олдинда,— деди зоотехник.— агар гап орқада қолаётганлар устида бўлса, сут-товар фермасидан сўралса яхшироқ бўларди.

— Фарқи йўқ, иккаласи ҳам ферма!— жеркиб ташлади Қурбон ака.

— Фарқи бўлмаса,— деди зоотехник,— қўй-эчкичилик фермаларини механизациялаштириш чораларини кўриш керак.

— Механизациялаштириш? — кинояомиз кулиб сўради. Қурбон ака,— сиз этикдўзлик артелини айтаётгандирсиз.

— Тўғри айтяпти, — ўрнидан турди сут-товар фермасининг мудири.— бизнинг фермамизни механизациялаштириш ҳалигача тугалланмаган, орқада қолишнинг асосий сабаби ҳам ана шундан. Кейин, ем-хашак масаласи ҳам шу чоққача ҳал бўлган эмас.

— Сиз қачондан бери ферма мудирисиз?— сўради Қурбон ака.

— Олти йилдан бери.

— Маълум бўлдики, ишнинг кўзини ҳозиргача билмас экансиз-да.

— Нима учун?

— Ишнинг кўзини билганингизда эди, фермани механизациялаштириш масаласида «Сельхозтехника» идорасига мурожаат қилардингиз. Ем-хашак масаласи эса, колхоз правлениесининг иши. Нима учун шу пайтгача бизга рапорт бермайсиз? Ҳатто, неча бош молингиз борлиги, қанча ем-хашак кераклиги менга маълум эмас.

— Кабинетингизга уч марта бордим. Аммо қабулингизга киролмаган бўлсам-чи...

— Бўлмаса, раиснинг олдига киринг эди!

— Раис эса чорвачилик ишлари бўйича махсус ўринбосарим бор,— дейди.

— Ўринбосар-а, ўринбосарнинг иши фақат ем-хашакми? Ўзимнинг ташвишим ўзимга етиб ортади. Аввал ферма ходимлари ўртасида ишни ташкил қилиш керак!

Уст-устига тушаётган саволлар нотиқни минбардан воз кечишга, йиғилиш давомини келгуси кунга қолдиришга мажбур қилди.

* * *

Йиғилишнинг оқибати нима бўлди дейсизми? Бирор қарор қабул қилинмаган бўлса ҳам, охири бахайр бўлмабди. Айтишларича, колхоз раҳбарияти ўз хатосини тузатиб, Қурбон акани кабинетдан секингина ташқарига чақириб, узоқ яйловга юборибди.

— Нима учун, яна чорвачилик ишигами?

— Сиз «ишнинг кўзини» биласиз, яхшиси ўша ерга боринг, чорвадорлар учун бошпана қуринг, дейишибди.

Мана буни ишнинг кўзини билиш дейдилар.

ЁШЛАР ИЖОДИДАН

НИҲОЛ

Тиним билмай бўрон увиллар,
Боғлар бағри аро ғалаён...
Асрларни кўрган чинор ҳам
Гоҳо мағрур, гоҳида нолон...
Ёнда сергак ҳарбга шайланар
Адл ўсган ёшгина ниҳол.
Гоҳ чўққидай кўкка бўй чўзар
Гоҳ қаддини эгади беҳол...
Букилади, синмайди лекин,
Синмагандек ҳув азим чинор.
Қамчилайди бўрон кек отин,
Шу ниҳолда гўё қасди бор!
Яна бошин кўтарар ниҳол,
Куч йиғади қайтадан қанча...
Яна мағрур, яна қадди дол—
Аммо синмас чайир дарахтча!
Бўрон тинди, чекинганича—
Кетди бўшлиқ қаърига сингиб...
Аммо бизнинг ғолиб ниҳолча—
Курашларга чанқоқ,
қадди тик!

Эрмамат НУРМАТОВ.

МАСАЛЛАР

ҚАРҒАНИНГ ДАЪВОСИ

Қарға — «қағ» этади,
Ўз кўнглини чоғ этади.
(Халқ мақоли).

Қудратли қанотин кerганча мағрур —
Парвоз этар экан Лочин фаланда,
Пастдан уни кўриб бир Қарға қурғур —
Қарангки, ҳасаддан жони ҳалак-да.
«Наҳотки, Лочиндай уча олмасам?
Менда ҳам шу қанот, икки даст панжа,
Қаранг, савлатим ҳам ундан эмас кам,
Учсам керак ундан яхшироқ анча» —
Дея чиранганча Қарға лапанглаб
Кўкка кўтарилди, аммо бўлмади.
«Қани, кўрамиз», — дея тўқайда қараб —
Турган қушчаларнинг кўнгли тўлмади.
Ҳориб-чарчаб, баланд дарахтга қўниб
Ҳурпайиб, чиққанча жиғи — бийрони,
«Хап санми!» — дея Лочинни янииб,
Фитнаю фасоди тутди дунёни:
«Биламан, Лочиннинг ўзи айбдор,
Бизларни менсимас, у — баландпарвоз.
Дунёни кўзига қилмасамми тор,
Бошқа қилмишлари ҳам эмасдир оз...»,
Тўқайга тарқатиб турли хил игво,
Зоғу зағонларни гиж-гижлаб қўйиб,
Қарғавой ҳатто —
Хоқлардини олса кўзларин ўйиб...
* * *
«Қағ-қағлаб» минг фарёд қилсин кун-у
тун,
Қарға қолаверар қарғалигича.
Чунки, Лочин каби парвоз этиш чун —
Лочиннинг юраги лозимдир пича.

ТОВУС БИЛАН ҚАЛДИРҒОЧ

(Болгар масалчиси Стоян Михайловскийдан)

Қалдирғоч чарх уриб қиларди парвоз.
Ногоҳ уни кўриб,
Патин ўйнаб туриб
Унга савол берди Товусхон танноз:
— Хўш, қани, айтгинчи, бир савол
сенга —
Қушлар қандай баҳо беришар менга?
— Ҳа, қушлар сўзлашар сен ҳақда
тез-тез, —
Дер Қалдирғоч, — доим бир хил
фикримиз.
— Яъни, гўзалликда тенги йўқ — ўзим!
Кийган либосимга қуйишар кўзи,
Ахир, шундаймасми?
— Йўқ, бошқачароқ.
— Жонгинам, қийнамай айтақол тезроқ!
— Хафа бўлма, гапим қаттиқроқ бир оз:
Сен — башанг кийинган аҳмоқсан,
холос.

Мухтор ХУДОЙҚУЛОВ.

АДАБИЁТ САҲИФАСИ

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ПЛАНЕТАМИЗДА

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

ШАҲАР БОШҚА ЖОЙГА КЎЧМОҚДА

Руминиядаги Оршова шаҳрининг 200 оиласи бу йил биринчи бўлиб янги уйларга кўчишга мушарраф бўлди. Дунай бўйидаги темир дарвоза ёнида катта гидростанция қурилаётганлиги муносабати билан шаҳар янги жойга кўчирилмоқда. Эски Оршова сув остида қолиб кетади.

БЕРЛИН—ГДР РАДИО САНОАТИНИНГ МАРКАЗИ

Германия Демократик Республикаси пойтахтида тайёрланган радио аппаратларни бошқа мамлакатларга чиқариб сотиш ҳар йили деярли учдан бир ҳисса кўпайиб бормоқда. АДН агентлиги шу маълумотни бериб, Берлинда ҳар йили ярим миллиондан ортиқ телевизор, республикада тайёрланаётган ҳамма транзистор приёмникларининг 90 процентдан кўпроғи, шунингдек кабель саноати маҳсулотининг 70 проценти ишлаб чиқарилаётганлигини таъкидлайди.

Берлин электр техника саноати корхоналарида 60000 га яқин ишчи ва хизматчи ишлаб турибди.

ТРАКТОРСОЗЛИК МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

Ўтган йилги халқаро виставкалар ва ярмаркаларда Чехословакия замонавий «Зетор» тракторларининг икки маркасини кўрсатди. Уларнинг бири 75 от кучига ва иккинчиси 80 от кучига эга. Бу тракторларнинг техникавий ва иқтисодий сифатларига юксак баҳо берилди.

«Зетор» тракторлари кўпгина мамлакатларда довруғ ёйган. Чехословакия тракторсозлиги маҳсулотининг учдан икки қисмига яқини ҳар йили 80 тадан кўпроқ давлатга чиқариб сотилмоқда.

ЯНГИ МАГИСТРАЛ

Югославияда Белград — Бар темир йўли қурилишига катта аҳамият берилмоқда. Бу пўлат магистрал пойтахтни Адриатика денгизи соҳилида яқинда ишга туширилган замонавий порт билан боғлайди. Темир йўлнинг узунлиги унчалик катта эмас—сал кам 500 километр бўлса ҳам, унда 258 та тоннель ва 217 та кўприк қурилади. Бунга ўхшаш магистрал ер юзида топилмайди, деса бўлади. 500 метрли энг катта кўприк Каньон устидан 200 метр баландликда ўтказилади. Бу кўприк Европадаги энг катта кўприклардан бири бўлади. (ТАСС).

Болгарияда теплицалар йил сайин кенгайтирилмоқда. Суратда: Стара Загора шаҳри яқинида қурилаётган теплицани кўриб турибсиз. Теплица 24 гектар майдонни эгаллайди. Комсомол аъзоси Динна Славова бу хўжаликнинг энг илғор ишчиси ҳисобланади.

В. Янков фотоси. ТАСС фотохроникаси.

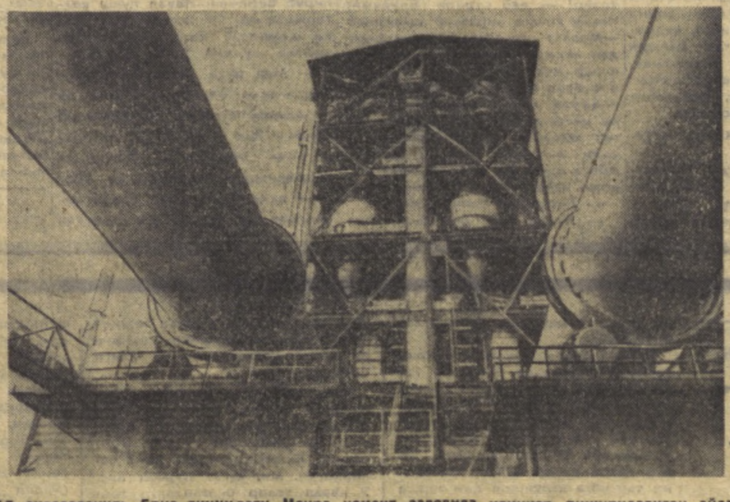

Чехословакия: Брно яқинидаги Мокра цемент заводида клинкер пишириладиган айлана печларининг тажриба нусхалари синаб кўрилмоқда. ЧТК ТАСС фотоси.

ҲИНДИСТОН ЭЛЧИХОНАСИДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

Тошкент декларацияси имзоланган куннинг уч йиллиги муносабати билан 10 январда Ҳиндистон Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчихонасида қабул маросими ўтказилди.

Маслаҳатчи-элчи Ромеш Бхандари ўз нутқида Тошкент Декларацияси Ҳиндистон билан Покистоннинг тарихида катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади. Бу декларациянинг имзоланиши, деди нотиқ, Совет Иттифоқининг Ер юзида тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатни амалга оширaётганлигини исбот этувчи янги бир далил бўлди. (ТАСС).

АФҒОНИСТОН МУДОФАА МИНИСТРИ ТОШКЕНТГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Совет Иттифоқида дам олаётган Афғонистон мудофаа министри армия генерали Хон Муҳаммад 11 январда Москвадан Тошкентга жўнаб кетди. Меҳмон Ўзбекистон пойтахтининг диққатга сазовор жойлари билан танишади. Туркистон Ҳарбий Округи ҳарбий қисмларини бориб кўради.

Внуково аэродромида Армия генерали Хон Муҳаммадни СССР Қуролли Кучлар Бош Штабининг бошлиғи, СССР мудофаа министрининг биринчи ўринбосари, Совет Иттифоқи Маршали М. В. Захаров, авиация генерал-полковниги Н. П. Дагаев, СССР Мудофаа министрлиги ташқи алоқалар бўлимининг бошлиғи генерал-лейтенант М. С. Маслов ва СССР Мудофаа министрлигининг бошқа масъул ходимлари узатиб қолдилар.

Узатиб қолувчилар орасида Афғонистоннинг Совет Иттифоқидаги элчиси Муҳаммад Ориф, элчихонанинг дипломатик ходимлари бор эди. (ТАСС).

«Эркин дунё» иллатлари

«ПУЛ БЎЛСА—БАС»

Океан ортидаги пулдорлар Европадан, хусусан Англиядан нималарни сотиб олмайди дейсиз! Илгари бадавлат ўтган англиялик баъзи оқсуякларнинг ҳозирги ворислари камбағаллашиб қолиб, қадимий қасрларини, қимматбаҳо нарсаларини сотмоқдалар. Баъзи магистратлар кўприк ва фонтанларни ҳам пуллашга тушган. Энди эса навбат футболга келибди.

Американиклар моддий томондан қийналиб қолган «Астон Вилла» номли машҳур Бирменгем клубини сотиб олишга қарор қилдилар. Бу воқеани эшитгач, Англиянинг спорт жамоатчилиги ташвишга тушиб қолди. Газеталарнинг ёзишича, дунёга донги кетган Англия футболи ўз тарихида бунчалик шармандагарчиликни бошидан кечирмаган эди. Британия футбол лигасининг президенти Лен Шипмен бу воқеа ҳақида мана бундай деди: «Америка синдикати бизнинг кекса, яхши традицияларга бой «Астон Вилла» клубимизни қўлга киритса, бундан ортиқ таҳқир бўлиши мумкин эмас».

«Астон Вилла» командаси билан Англия футболи тарихининг ажойиб анъаналари ўзаро узвий боғланган. Биринчи жаҳон уруши бошланишидан олдин бу клуб олти марта мамлакат чемпиони бўлган, тўрт марта Британия ороллари кубогини олган эди. 1957 йилда «Астон Вилла» охирги марта кубокни қўлга киритди. Ана шундан кейин клубнинг иши ёмонлашиб, бир ярим йил муқаддам эса моддий жиҳатлари ҳисобга олиниб, команда иккинчи лигага туширилди. Яқинда худди шу сабабга кўра, команданинг менеджери Томми Каммингс ҳам ишдан бўшатилди. Чунки у жуда катта маош олар эди.

Команда мана шундай қийин аҳволга тушган пайтда Америкадан унга харидор чиқиб қолди. «Атланта Бейсболл корпорейшн» деб аталувчи йирик бейсбол корпорациясининг молия ишлари бўйича директори Дик Кесл «Астон Вилла» командасини ўз қарамоғига олиш хоҳиши борлигини эълон қилди. Кесл илгари «Америкага Европа футболини татбиқ қилиш» ташаббускори бўлиб чиққан эди. Бу «савдогарчилиги» ҳам иш бермагандан сўнг у Англия футболи воситасида бойишни кўзлай бошлади. У аввал Европадан айрим ўйинчиларнигина сотиб олар эди. Энди эса бутун бир командани сотиб олишни афзал кўрмоқда.

Фақат биргина англиялик—учинчи класс да ўйнайдиган «Уолселл» клубининг хўжайини Рон Гаррисонгина қўлидан келганда «Астон Вилла»ни сотиб олиш истаги борлигини билдирди. Лекин у гапнинг очиғини айтиб қўя қолди: «Мен океан ортидаги долларлари ошиб-тошиб ётган кишилардек саховат кўрсатолмайман», деди алам билан. (АПН).

ДИЙДОР КЎРИШГАНДА

1941 йил. Қаҳрамон Ленинград шаҳри қамалда. Шаҳарда очлик, харобалик. Она боласидан, бола онасидан жудо бўлиб, нон қидиради, яшамоқ учун нажот, бошпана излайди. 20 ёшли София, 15 ёшли укаси Володя ҳам ота-онасидан ажралиб, шаҳарда дарбадар юрганларида улар ҳам бир-бирини йўқотишди. София ҳар бир хонадонни, бомбадан хароб бўлган биноларини, кўчаларини айланиб, Володяни тополмади.

София Шумунова — Абдалова. Тошкент шаҳрига эвакуация қилинди. У шу ерда яшай бошлади. Ўзбек йигити Абдулла ака Абдаловга турмушга чиқди. Келин кўрди, набиралик бўлди. Лекин жигарбанди Володяни ҳамон қидирарди. У хат ёзмаган шаҳар, ҳарбий қисмлар кам эди.

Володя опасидан адашгандан кейин тўппа-тўғри баррикадалар қурилган жойга бориб, шаҳар аҳолиси билан бирга немис-фашистларга қарши жанг қилган. Ҳамшаҳарлари унинг қўлига милтиқ бериб, ўзлари билан бирга шаҳарни мудофаа қилаётган ҳарбий қисмга олиб кетишди. Ёш Владимир қўмондонликнинг муҳим топшириқларини бажариб, Ленинград қамалдан чиққунга қадар ўз шаҳрида, сўнгра немис газандаларини қувлаб Берлингача боради. У ота-онаси, бедарак йўқ бўлиб кетган опаси учун немислардан қасос олди.

Уруш тамом бўлди. Владимир ўз она шаҳрига қайтиб келиб, худди ўзи туғилиб ўсган кўчада этикдўзлик қила бошлади. У ҳам оилалик бўлди. Опаси Софияни яна қидирди.

—Опанг ўлганини ўз кўзим билан кўрганман,—деди биров.

—Опанг ярадор бўлган эди, санитар машинага ортаётганда мен ёрдамлашганман,—деди иккинчиси.

Володя бундай кўнгилсиз хабарларни эшитарди, асло ҳеч кимдан ранжимас эди. Қамал вақтида не кўнгилсиз воқеалар бўлмаган. Албатта одам-одамга ўхшайди, балки опам ҳам ўлгандир,—кўнглидан ўтказди Володя.

Тўққиз юз кун қамал, даҳшатли ажалдан кейин омон қолганлар бир-бирини топиб дийдор кўришганлар Володяни яна опасини излашга даъват этди. Володя яна бир неча вақт опасини қидирди, тополмади.

Йигирма беш йил ўтгач София Абдалова бола-чақаси, қўни-қўшнилари билан Ленинградга сафарга кетди. Туғилган она шаҳрини сайр қилиб, шаҳарни танимасди. У туғилиб ўсган боғча ва мактабга борган кўчаларни излаб топди. Туғилган уйининг ўрнини топди. Шу ерга яқин жойдаги хонадонлардан бирида вақтинча яшай бошладилар. София опа шаҳар айланар экан, ҳамма унга таниш кўринади, ҳамма унга қариндошдек. Лекин Володя кўринмайди. Уни ҳам шаҳардагилар ўлдига чиқаришган экан.

София опа ўзи юрган кўчалардан ўтар экан, муйилишдаги дўконда ўтирган этикдўз Володяни эслатарди. Унинг кўзи, бурни, гавда тузилиши, ҳаракати худди Володянинг ўзгинаси.

«Эҳтимол шудир. Уруш даврида «Ҳаммамиз ҳам ўлганмиз», ўлди деганлар мана ҳозир ҳаёт, бир-бирини топишаяптилар. Балки Володя ўлмагандир. Мана бу ботинкани қорага бўяётган уста қўл шунинг қўлидир» София опа этикдўзнинг олдига борди. Унинг кўзларига тикилиб исми, фамилиясини сўради. Ўтмишини бир-бирига айтиб берди.

Мана шу қисқа суҳбатдан кейин опа-ука бир-бирини таниди. Мана шу куни Володянинг уйида—Ленинград шаҳрида катта тўй бўлди.

Яқинда Володя ўз оиласи билан Тошкентга келди. Ҳамза районининг Ғиждувон кўчасида ҳам опа-укалар дийдор кўришгани туфайли яна катта тўй бўлди.

Р. ИСҲОҚОВ.

Суратда: йигирма беш йил айрилиқдан кейин топишган опа-укаларни кўриб турибсиз.

Автор фотоси.

ҲАР ТЎҒРИДА

ТЕМИРХЎР... ЗАМБУРУҒЛАР

Олимлар яқинда, кладоспориум замбуруғлари реактив самолётларнинг двигателига қуйиладиган ёнилғида бемалол яшаб, алюминий кемиришларини аниқладилар. Маълумки, ҳозирги замон самолётларининг қаноти бир вақтнинг ўзида ёнилғи сақланадиган бак вазифасини ҳам бажаради. Шу сабабли бу замбуруғлар самолёт учун жуда хавфлидир.

ЕРДА ҚАНЧА ОДАМ БУЛАДИ?

Бизнинг эрамизгача бўлган 8 мингинчи йилда Ер аҳолиси 5 миллион кишига яқин бўлган. Бизнинг эрамизнинг бошларида эса планетамизда аҳоли сони 200 миллионга яқинлашиб қолган. 1650 йилда ер куррасида бир ярим миллиардга яқин киши яшаган бўлса, 1950 йилга келиб 2,4 миллиард кишига етди. 1963 йилда эса 3,11 миллиард кишини ташкил этди.

Ерда ҳар кун аҳолининг сони 50 минг кишига кўпайиб бормоқда. Тахминий ҳисоб-китоблар, 2 мингинчи йилга бориб, ерда 6 миллиард киши бўлишини кўрсатмоқда.

Математиклар, ҳазиллашиб агар аҳоли шу зайилда ўсиб бораверса 2036 йилнинг 13 ноябрь жума кунида Ер куррасида аҳолининг сони рақамлар етмайдиган даражада кўпайиб, чексиз бўлиб кетади демоқдалар.

КИМ ҚАНЧА УСГАН?

Швед олими Холмгрен, кейинги юз йил давомида эркакларнинг бўйи ўртача 9,5 сантиметр, хотинлар эса 6,5 сантиметр ўсди, деган хулосага келди. Ҳамма олимлар, кишилар 25 ёшдан ўтгандан кейин ўсмайдилар, балки бўйлари пасаяди, дердилар Холмгрен эса, кишилар 26 ёшдан 70 ёшгача ҳам ўсадилар, масалан эркаклар бу даврда 3,5 сантиметр, хотинлар 1,3 сантиметр ўсишлари мумкин демоқда.

ОДАМНИНГ БИРИНЧИ ТАСВИРИ

Афғон ва америкалик археологлар беш йил давомида Мозори-Шариф ёнидаги Балх дарёси бўйларида текшириш ишлари олиб бордилар. Оқ Кўприк ғоридан одам боши тасвирланган тош топилди. Қадимий ҳайкалтарош оддий пичоқ билан тошни йўниб, замондошининг турқини тасвирлаган. Тошда кўз, бурун, оғиз, қулоқ ва соқол аниқ кўриниб турибди. Бу Яқин Шарқдан топилган биринчи ҳайкалдир. Моравиядаги Вестонице деган жойдан топилган ҳайкал шу пайтгача энг қадимий ҳисобланарди. Унда одамнинг боши мамонт суягини ўйиб тасвирланган. У эрамиздан олдинги 20 мингинчи йилларда яратилган. Оқ Кўприкдан топилган «бош-ҳайкал» эса ундан ҳам қадимийроқдир.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.30—Қўшиқлар, ҳазиллар, рақслар, 10.30 — Шарқ куйлари, 11.15—«Табассум» (радиожурнал), 12.15—«Эрталабки салом» (Москва), 13.30—Концерт (русча), 14.00 — «Пахтакор» (радиожурнал), 15.00—Концертларни очганда, 15.10 — Концерт (халқ талантлари), 16.10 — «Ўзбекистон халқ артисти Обид Жалилов» (адабий-драматик эшиттириш), 17.40 — Экран янгиликлари, 18.00 — «Музикали глобус», 18.40 — «Патетик трио», 19.20 — «Сиз ёқтирган артистлар», 20.00—«Ёшлик» радиостанцияси, 20.30 — Қўшиқлар, 21.00 —«Дунё харитаси олдида», 21.10—Концерт, 22.20—«Табассум» (такрорий эшиттириш), 23.10—Лирика кечаси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 10.00—**Қишки дуб дарахти** (болалар учун телефильм), 10.15 — **Юлдузча** (тележурнал), 10.45—**Александр Невский** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 12.00 — **Концерт** (113-мактаб бадиий ҳаваскорлари), 12.40—**Тайга сукунати** (бадиий фильм), **Чорвадорлар учун эшиттириш ва концерт** (қозоқ тилида), 16.55 — **Кўрсатишлар программаси**, 17.00 — **Мўъжизасиз мўъжизалар** (болалар учун).

Рус тилида: 17.30 — **Машенька ва айиқ** (болалар учун кинофильм), 18.00 — **«Ахборот» информацион программаси**, 18.30—Гитлернинг Рейндаги ворислари (ҳужжатли фильм), 18.40 — **Қизларни қабул қилмаймиз** (кинокомедия), 20.00 — **Кўрсатишлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.05 — **Истиқбол эгалари** (тележурнал), 20.55 —**«Ахборот» информацион программаси**, 21.25—**10 минутли куй**, 21.35—**Дори-дармонларнинг яратилиши** (илмий-оммабоп фильм), 21.55 — Қўшиқ ёзувчи шоирлар. **Пўлат Мўмин.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

12.00 дан — **Москва кўрсатади.**

13 ЯНВАРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Кўрсатишлар программаси**, 18.00 — **Телевизион қўғирчоқ театри** (болалар учун ўзбек тилида).

Рус тилида: 18.20 — **Телеянгиликлар**, 18.35 — **Муносиб ўринбосарлар** (Совет армияси жангчилари учун), 18.55 — **Ўзбекистон халқ рассоми В. Еремян**, 19.45 — **Реклама ва эълонлар.**

Ўзбек тилида: 19.50 — **Телеянгиликлар**, 20.05 — **Фан** (телепрограмма), 20.45 — **Ҳам иситади, ҳам ёритади** (ҳужжатли фильм), 21.05 — **Янги йилнинг янги зафарлари** (чорвадорлар учун), 21.30 — **Қорақалпоғистон адабиёти ва санъати декадаси олдидан. ҚОРАҚАЛПОҚ ҚИЗИ** (3-қисм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 12/I да кундуз **Корсар**, кечқурун **Дилором.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 12/I да **Парвона.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 12/I да **Ўғил уйлантириш**, 13/I да **Кимга тўй, кимга аза.**

КИНО

Матч реванш (эрталаб соат 11 ва кундуз 1 да), **Жонсиз фасл** (кундуз ва кечқурун) — САНЪАТ САРОЙИ.

Канадалик киши — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Тонгги қўнғироқлар (эрталаб соат 11-40, кундуз 3-30, кеч 6-40 минутда), **Жаннатдан қувилган** (кундуз 1 ярим, 5 ва кеч 8-20 минутда) — НАВОИЙ номли.

Улар ёнма-ён яшайдилар (эрталаб соат 11-45 минут ва кеч 10 да), **Трембита** (кундуз ва кечқурун) — «ЧАЙКА».

Портфелли шайтон — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

13 январда

5-АБОНЕМЕНТ БЎЙИЧА УЧИНЧИ КОНЦЕРТ-ЛЕКЦИЯ

(Шаҳар студентлари учун)

МУЗИКА ОҚИМЛАРИ ҲАҚИДА СУҲБАТ

Лектор — Собир ВОҲИДОВ.

Концерт-лекцияда М. Қори-Ёқубов номидаги Ўзбек Давлат филармониясининг **халқ чолғу оркестри ва хор капелласи** (оркестрнинг бадиий раҳбари ва бош дирижёри, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Саид Алиев. Капелланинг бадиий раҳбари ва бош дирижёри, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Абдуқаҳҳор Султонов); Ўзбекистон ССР халқ артистлари: **Шаҳодат РАҲИМОВА, Қундуз МИРКАРИМОВА, Ғулом АБДУРАҲМОНОВ**; Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Баҳром МАВЛОНОВ**; Солистлар: **Фахриддин УМАРОВ; Сора ШУКУРОВА, Роҳатой МАННОНОВА, Дилбар АБДУЛЛАЕВА, Тўхта РИСМЕТОВА, Абдуқодир ЮСУПОВ, Ўзбек халқ чолғу ансамбли** қатнашадилар.

Концерт-лекция кеч соат 8 да бошланади.

Абонементлардан ташқари билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида кундуз соат 12 дан сотилади.

1969 йил 23 январь кундуз соат 2 да В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетининг филология фанлари бўйича илмий даражалар бериш илмий совети мажлисида (Студентлар шаҳарчаси, университет кўчаси, Бош корпус, 309 «Г» аудитория) филология фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун

М. Олимов: «Ҳозирги ўзбек романларида инсон ва жамият» деган темада;

Р. Иноғомов: «Ўзбек-туркман адабий алоқалари тарихидан» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан университет кутубхонасида танишиш мумкин (Куйбишев кўчаси, 10-уй).

ТОШКЕНТ ВРАЧЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ИНСТИТУТИ

социал гигиена ва район санитария-эпидемиология станциялари бош врачлари ҳамда район марказий касалхоналари санитария-эпидемиология бўлимларининг мудирлари соғлиқни сақлашни

ТАШКИЛ ҚИЛИШЛАРИ ЦИКЛИГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Сиртқи ўқиш — 16 дан 30 январгача.

Тошкент врачлар малакасини ошириш институтига қатнаб (кундузги) ўқиш — 30 январгача.

Ҳужжатлар (ариза, кадрларни ҳисобга олиш шахсий варақаси, иш жойидан характеристика, дипломнинг нотариус тасдиқлаган нусхаси) қуйидаги адрес бўйича ректор номига юборилади: Тошкент шаҳар-7, генерал Петров кўчаси, 51-уй.

ТОШКЕНТ «НИИСТРОМПРОЕКТ» ИНСТИТУТИГА

инженер ва техниклар: қурувчилар, архитекторлар, механиклар, сметачилар, қурилиш материаллари ва буюмлари саноати бўйича технологлар, йиғма темир-бетон ишлаб чиқариш бўйича, очиқ ҳолда ишлаш бўйича тоғ инженерлари, автомобиль йўллари, темир йўл ва кўприклар лойиҳаси бўйича, топографлар; шунингдек машинисткалар, слесарлар, электриклар, печларга ўт ёқувчилар, қуритувчилар, ғишт ишлаб чиқаришда лой қилувчилар ва шихтачилар, слесарлик ишларига 16 ва ундан катта ёшдаги шогирдлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси, 66-уй, кадрлар бўлими (1, 2, 4, 41-автобуслар, 4, 5-троллейбус, 3-трамвайнинг «Асакинская» бекати).

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДАСИ БИРЛАШГАН ДИРЕКЦИЯСИ

Ўзбекистон эстрада оркестри вокалчилари вакант вазифасига

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс қатнашчилари 2 ёки 3 ашула ижро этишлари керак (Ашулани ўзлари танлайдилар. Булардан бири ўзбек композиториники бўлиши шарт).

Конкурс Свердлов номли концерт залида 18, 20 январда ўтказилади.

Ҳужжатлар Тошкент шаҳар, 47, «Правда Востока» кўчаси, 10-уй, кадрлар бўлимига юборилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети радиоэшиттириш ва телевидение Давлат комитетининг коллективи ЎзССР халқ артисти, республика радиосининг собиқ ходими Имомжон Икромовга унинг рафиқаси

Зулфия ИКРОМОВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

А. Навоий номли Давлат академик Катта театри коллективи Ўзбекистон ССР халқ артисти Саттор Ярашевга онаси

Қорасоч АБДУЛЛАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26 Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323 Масъул секретарь — В34455 Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283 Партия турмуши — В33469 Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216 Халқаро ҳаёт — В37604 Коммунистик тарбия — В31455 Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258 Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221 Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553 Иллюстрация — Б34524 Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 22—82, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

№ В. — 10. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 02538.